

Forslag

til

Lov om visse forbrugeraftaler.

(Dørsalg m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser).

Fremsat den 13. oktober 1977 af *justitsministeren*.

Kapitel 1.

Lovens område.

§ 1. Loven finder anvendelse på forbrugeraftaler og på erhvervsdrivendes henvendelser med henblik på indgåelse af sådanne aftaler.

Stk. 2. Som en forbrugeraftale betegnes en aftale, som en erhvervsdrivende indgår i sit erhverv, når den erhvervsdrivendes ydelse hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for den anden part (forbrugeren), og den erhvervsdrivende vidste eller burde vide dette. Aftale om at udføre arbejde for en erhvervsdrivende anses dog ikke for en forbrugeraftale.

Stk. 3. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale, han har indgået, ikke er en forbrugeraftale.

Stk. 4. Under i øvrigt samme betingelser som nævnt i stk. 2 finder kapitel 2 og 3 tilige anvendelse på aftaler om køb fra ikke-erhvervsdrivende, hvis aftalen er indgået eller formidlet for sælgeren af en erhvervsdrivende, samt på erhvervsdrivendes henvendelser med henblik på indgåelse af sådanne aftaler.

Kapitel 2.

Forbud mod uanmodet henvendelse m. v.

§ 2. Erhvervsdrivende må ikke uden forudgående anmodning herom rette personlig eller telefonisk henvendelse til en forbruger på dennes bopæl, arbejdsplads eller andet sted, hvortil der ikke er almindelig adgang, med henblik på straks eller senere at opnå

Lovforslag. Folketingsåret 1977-78.

Justitamins. j. nr. L. A. 1975-46002-39.

46, Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

tilbud eller accept af tilbud om indgåelse af aftale.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for henvendelser om

- 1) salg eller bestilling af varer, som efter næringslovens § 12, stk. 1, litra a, og stk. 2, samt § 13 kan sælges ved omførsel,
- 2) bestilling af bøger,
- 3) tegning af abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter, eller
- 4) tegning af forsikring.

§ 3. Et løfte afgivet af forbrugeren ved en erhvervsdrivendes henvendelse i strid med § 2 er ikke bindende.

§ 4. Fremsender eller afleverer en erhvervsdrivende en vare til en forbruger uden dennes forudgående anmodning, og skyldes dette ikke en fejl, kan forbrugeren beholde varen vederlagsfrit.

Kapitel 3.

Fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for fast forretningssted.

§ 5. Er en aftale om køb af vare indgået under et møde med den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted, eller har forbrugeren under tilsvarende omstændigheder afgivet tilbud, kan forbrugeren træde tilbage fra aftalen eller tilbudet i overensstemmelse med §§ 6-9 (fortrydelsesret).

Stk. 2. Under samme betingelser har forbrugeren fortrydelsesret ved aftale om

- 1) en løbende forpligtelse for den erhvervsdrivende til mod vederlag at foretage tilsyn eller vedligeholdelse af fast ejendom eller løsøre, at udføre vagt- eller redbnings-tjeneste, at give undervisning, at udføre bogførings-, regnskabs- eller revisionsvirksomhed, at yde legemspleje eller at yde andre lignende tjenester, eller
- 2) tegning af abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter eller på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang.

Stk. 3. Stk. 1 gælder ikke ved

- 1) køb af varer, som skal fremstilles eller tilpasses efter køberens individuelle behov,
- 2) køb af varer, som efter næringslovens § 12, stk. 1 og 2, og § 13 kan sælges ved omførsel,
- 3) køb på torve, markeder og dyrskuer af varer, som efter næringslovens § 14 kan sælges sådanne steder,
- 4) køb på købestævner og udstillinger, jfr. næringslovens § 15, stk. 1, når salgsgenstanden overgives og købesummen betales samtidig med aftalens indgåelse, eller
- 5) køb på auktion.

§ 6. Vil forbrugeren bruge fortrydelsesretten, skal han underrette den erhvervsdrivende herom senest ugedagen efter det møde, der er nævnt i § 5, stk. 1.

Stk. 2. Ved køb af bøger samt ved de aftaler, som er nævnt i § 5, stk. 2, nr. 2, regnes fristen dog først fra den dag, hvor forbrugeren har fået det købte eller den første levering i hænde. Det samme gælder ved andre køb, hvis forbrugeren ikke senest på mødet har haft lejlighed til at undersøge det købte eller en vare af samme art.

Stk. 3. Det er tilstrækkeligt, at forbrugeren har afsendt underretningen med post inden fristens udløb.

Stk. 4. Forbrugeren kan også bruge fortrydelsesretten ved at undlade at modtage eller indløse en forsendelse fra den erhvervsdrivende, medmindre forsendelsen først kommer frem til ham efter fristens udløb.

Stk. 5. I de tilfælde, der er nævnt i § 1, stk. 4, kan køberen afgive underretning til den erhvervsdrivende eller til sælgeren.

§ 7. Den erhvervsdrivende skal på mødet give forbrugeren tydelig skriftlig oplysning om fortrydelsesretten.

Stk. 2. Gives oplysning ikke i overensstemmelse med stk. 1, er aftalen ikke bindende for forbrugeren.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om oplysningens form og indhold.

§ 8. Har forbrugeren ved køb fået varen eller en del heraf i hænde, er hans fortrydelsesret betinget af, at han holder det modtagne til disposition for sælgeren i væsentlig samme stand og mængde, hvori det var, da han fik det i hænde, jfr. dog stk. 2. Har køber taget varen i brug, kan fortrydelsesretten ikke gøres gældende, såfremt det efter varens art er åbenbart, at brugen medfører en formindskelse af varens salgsværdi.

Stk. 2. Er varen blevet beskadiget eller forringet, efter at køberen har fået den i hænde, bevarer han sin fortrydelsesret, hvis beskadigelsen eller forringelsen ikke skyldes uagtsomhed eller manglende omsorg fra hans side.

Stk. 3. Afhenter sælgeren ikke varen inden 3 måneder efter, at han fra køberen har modtaget underretning om dennes tilbage-træden fra aftalen, tilfalder varen vederlagsfrit køberen.

Stk. 4. Ved de aftaler, som er nævnt i § 5, stk. 2, kan forbrugeren træde tilbage, selv om den erhvervsdrivende er begyndt at erlægge sin ydelse.

§ 9. Har forbrugeren betalt helt eller delvist, skal det betalte tilbagebetales inden rimelig tid efter modtagelsen af forbrugeren underretning om tilbagetrædelsen.

Stk. 2. Forbrugeren kan holde det modtagne tilbage, indtil vederlaget eller den betalte del heraf tilbagebetales.

Kapitel 4.

Fortrydelsesret ved postordresalg.

§ 10. Som postordresalg betegnes aftale om salg af vare, ifølge hvilken varen skal sendes til køberen, når sælgeren i katalog, brochure, annonce eller lignende materiale har tilbudt at sende varen efter skriftlig eller telefonisk bestilling, og køberen har afgivet bestilling på denne måde.

Stk. 2. Ved postordresalg kan køberen træde tilbage fra aftalen i overensstemmelse med §§ 11-13 (fortrydelsesret).

Stk. 3. Stk. 2 gælder ikke ved køb af

- 1) varer, som skal fremstilles eller tilpasses efter køberens individuelle behov, eller
- 2) levnedsmidler og andre varer til forbrug i husholdningen.

§ 11. Vil køberen bruge fortrydelsesretten, skal han senest ugedagen efter, at han har fået varen eller det første parti heraf i hænde, tilbagesende eller tilbagegive det modtagne til sælgeren. Benytter køberen forsendelse, er det tilstrækkeligt, at han inden fristens udløb har overgivet det modtagne til en fragtfører, som har påtaget sig forsendelsen til sælgeren. Køberen kan endvidere bruge fortrydelsesretten ved at undlade at modtage eller indløse sælgerens forsendelse.

Stk. 2. Fortrydelsesretten er betinget af, at varen overgives til sælgeren på dennes forretningssted i væsentlig samme stand og mængde, hvori den var, da køberen fik den i hænde. § 8, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Har køberen betalt helt eller delvist, skal sælgeren tilbagebetale det modtagne, så snart han har modtaget varen og haft lejlighed til at undersøge den.

Stk. 4. Omkostningerne ved varens tilbagevendelse til sælgeren påhviler køberen.

§ 12. Har sælgeren påtaget sig at afhente varen hos køberen, såfremt denne bruger sin fortrydelsesret, skal køberen, hvis han vil bruge fortrydelsesretten, underrette sælgeren herom senest ugedagen efter, at han har fået varen eller det første parti heraf i hænde. § 6, stk. 3, § 8, stk. 1-3, § 9 samt § 11, stk. 1, 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 13. Ved fremsendelsen af varen til køberen skal sælgeren give denne tydelig skriftlig oplysning om fortrydelsesretten.

Stk. 2. Gives oplysning ikke i overensstemmelse med stk. 1, er aftalen ikke bindende for forbrugeren.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om oplysningens form og indhold.

Kapitel 5.

Ret til opsigelse af aftaler om løbende tjenesteydelser m. v.

§ 14. Aftaler af den art, der er nævnt i § 5, stk. 2, nr. 1, kan, når der er gået 9 måneder efter aftalens indgåelse, opsiges af forbrugeren med 3 måneders varsel til udgangen af en måned.

Stk. 2. Med samme varsel kan aftaler af den art, der er nævnt i § 5, stk. 2, nr. 2, opsiges af forbrugeren, når der er gået 3 måneder efter aftalens indgåelse.

Stk. 3. Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på aftale om køb af et bogværk, ifølge hvilken de enkelte bind skal leveres efterhånden. såfremt aftalen er indgået, eller forbrugeren har afgivet tilbud, uden for fast forretningssted, jfr. § 5, stk. 1.

Stk. 4. En aftale omfattet af stk. 1-3, der er indgået ved anvendelse af en standardformular, skal indeholde en bestemmelse, som tydeligt angiver med hvilket varsel, og i givet fald fra hvilket tidspunkt, aftalen kan opsiges af forbrugeren. Bestemmelsen må ikke være uforenelig med forbrugers ret til opsigelse efter stk. 1-3.

§ 15. Har forbrugeren på tidspunktet for opsigelsen betalt for en periode, som ligger efter tidspunktet for aftalens ophør ifølge opsigelsen, skal vederlaget for denne periode straks tilbagebetales.

Kapitel 6.

Andre bestemmelser.

§ 16. Loven kan ikke fraviges til skade for forbrugeren.

§ 17. Falder i henhold til kapitel 3 og 4 den sidste dag for udøvelse af fortrydelsesretten på en helligdag, en lørdag eller grundlovsdagen den 5. juni, udløber fristen den følgende hverdag.

§ 18. Overtrædelse af § 2, stk. 1, straffes med bøde. Det samme gælder den erhvervsdrivendes overtrædelse af § 14, stk. 4.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

§ 19. Loven træder i kraft den 1. januar 1979.

Stk. 2. Kapitel 3 og 4 finder anvendelse, når aftalen er indgået, eller forbrugeren har afgivet tilbud, efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Med undtagelse af § 14. stk. 4. finder kapitel 5 også anvendelse på aftaler, som er indgået før lovens ikrafttræden.

§ 20. § 11 i næringslov nr. 601 af 10. december 1975 ophæves.

§ 21. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan, bortset fra kapitel 2 for så vidt angår Færøerne, ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

1. Lovforslaget er en genfremsættelse af et lovforslag, som første gang blev fremsat i januar 1977, men bortfaldt inden 1. behandling ved udskrivelsen af nyvalg til folketinget i februar (lovforslag nr. 169 i folketingsåret 1976-77, 1. samling). Justitsministerens fremsættelsestale er optrykt i Folketingstidende 1976-77, 1. samling, sp. 3991. Efter valget blev lovforslaget genfremsat uændret i marts måned (lovforslag nr. 95 i Folketingsåret 1976-77, 2. samling). Justitsministerens tale ved genfremsættelsen er optrykt i Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 705. Lovforslaget var til 1. behandling i tinget i maj måned, jfr. Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 3389 ff., men nåede ikke at blive færdigbehandlet.

Under hensyn til de synspunkter, som fremkom ved 1. behandlingen, er der foretaget visse ændringer i forhold til det tidligere forslag. Det foreslås nu, at dørsalg af bøger og forsikringer holdes uden for forbudet i § 2 mod uanmodet henvendelse til forbrugere. For så vidt angår dørsalg af bøger er der under hensyn hertil foretaget visse ændringer i reglerne om fortrydelsesret og om opsigelsesret. Med hensyn til de foretagne ændringer henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 2, stk. 2, § 6, stk. 2, og § 14.

Lovforslaget tilsigter at gennemføre en række forslag, som er fremsat i Forbrugerkommissionens betænkning III om forbrugers retsstilling og retsbeskyttelse (betænkning nr. 738/1975). Formålet med loven er at sikre forbrugeren en øget beskyttelse mod misbrug og en bedre retsstilling i det hele taget på forskellige områder, hvor der har vist sig at være et specielt behov herfor. Fælles for lovforslagets kapitler 2-4 er, at de vedrører situationer, hvor en aftale ikke, som det sædvanligvis er tilfældet, er indgået ved forbrugers henvendelse til den erhvervsdrivende på dennes forretningssted. Kapitel 5 indeholder bestemmelser om ret til opsigelse af visse langvarige kontrakter. Disse finder i de fleste tilfælde anvendelse, uanset hvor aftalen er indgået.

2. Forbrugerkommissionen henstiller i betænkning III s. 30 f., at der gennemføres et principielt forbud mod uanmodet henvendelse på bopæl, samt at dette forbud suppleres med en civilretlig bestemmelse om, at aftaler indgået i strid hermed ikke er bindende for forbrugeren (rekommendation nr. 7).

Dette vil blive gennemført ved lovforslagets *kapitel 2* (§§ 2 og 3).

§ 2 indebærer en udvidelse af det eksisterende forbud mod uanmodet personlig henvendelse i næringslovens § 11, som samtidig foreslås ophævet. Herved vil bl. a. de såkaldte „abonnementskontrakter“, dvs. kontrakter om tilsyn og vedligeholdelse eller om vagttjeneste, blive omfattet af forbudet. Som nærmere omtalt i bemærkningerne til § 2 viser de senere års erfaringer, at der bl. a. på dette område er behov for en udvidelse af det gældende forbud. Det foreslås endvidere, at også uanmodet telefonisk henvendelse forbydes. Baggrunden for den foreslåede udvidelse af forbudet i næringslovens § 11 er dets hensynet til privatlivets fred, idet de fleste mennesker formentlig anser den uanmodede henvendelse som en påtrængende og generende salgsform, dels ønsket om at beskytte forbrugeren mod den risiko for misbrug og udnyttelse, som erfaringsmæssigt er knyttet til „dørsalg“.

I § 3 bestemmes, at et løfte ikke er bindende for forbrugeren, såfremt det er afgivet ved en erhvervsdrivendes henvendelse i strid med forbudet.

Bestemmelsen i næringslovens § 10 om, at varer som hovedregel kun må afsættes fra fast forretningssted (forbud mod omførsel), og de hertil knyttede undtagelser og dispensationsbestemmelser i næringslovens §§ 12-15 vil ikke blive berørt af lovforslaget.

Næringslovens §§ 10-15 er optaget som bilag 1 til lovforslaget.

3. Forbrugerkommissionen har foreslået, at der som et supplement til forbudet mod uanmodet henvendelse indføres regler om fortrydelsesret, dvs. en ret for forbrugeren til at træde tilbage fra aftalen inden for en vis frist, dels i de undtagelsestilfælde, hvor uanmodet henvendelse fortsat vil være lovlig, dels ved salg og bestillingsoptagelser, som finder sted under selskabelige sammenkomster eller i forbindelse med bus- og kaffeudflugter („krossalg“ m. v.), jfr. betænkning III, s. 31 (rekommendation nr. 12).

Med udgangspunkt heri vil der ved lovforslagets *kapitel 3* (§§ 5-9) blive indrømmet fortrydelsesret i tilfælde, hvor en aftale er indgået, eller forbrugeren har afgivet tilbud, under et møde med den erhvervsdrivende eller dennes repræsentant uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, hvad

enten mødet finder sted i forbindelse med en uanmodet henvendelse, eller en sådan ikke har fundet sted.

Kapitel 3 vil foruden dørsalg af bøger og de af Forbrugerkommissionen fremhævede „krosalg“ bl.a. omfatte kreditkøb på salgsudstillinger og messer og situationer, hvor salgsagenter m.v. opsøger forbrugeren på dennes bopæl efter først at have skaffet sig dennes tilladelse hertil. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 5, stk. 1.

4. Forbrugerkommissionen har endvidere foreslået, at der indføres en lovbestemt fortrydelsesret ved køb i postordreforretninger, jfr. betænkning III, s. 32 (rekommendation nr. 13). Regler herom er indeholdt i lovforslagets *kapitel 4* (§§ 10-13).

Det særlige behov for fortrydelsesret ved postordresalg beror på, at køberen ikke har haft lejlighed til at undersøge varen, og at han i almindelighed er henvist til at træffe sin beslutning om køb alene på grundlag af sælgerens oplysninger og beskrivelser. En fortrydelsesret vil navnlig have den betydning, at køberen kan træde tilbage fra aftalen, uden at det er nødvendigt for ham at gøre gældende, at der fra sælgerens side er fremsat urigtige eller vildledende oplysninger, eller at varen i øvrigt er mangelfuld.

Det må endvidere antages, at der ved postordreforretninger er et vist behov for at beskytte forbrugerne mod indgåelse af aftaler, der som følge af den lette og bekvemme måde, hvorpå aftalen indgås og opfyldes, ikke er tilstrækkeligt overvejede („impuls-køb“).

De fleste postordreforretninger indrømmer allerede i dag frivilligt deres kunder en fortrydelsesret. Dette overflødig gør imidlertid ikke en lovgivning herom. Netop fordi en fortrydelsesret er almindelig, forventer forbrugerne at have en sådan, og de vil derfor kunne blive ubehageligt overraskede, hvor en sådan ret undtagesvis viser sig ikke at være indrømmet i sælgerens tilbudsmateriale. Hertil kommer, at der er behov for bestemmelser, som ikke i det enkelte tilfælde kan fraviges til skade for forbrugeren. Endelig er der behov for en nærmere regulering af fortrydelsesrettens indhold og udøvelse.

5. Spørgsmålet om indførelse af en generel regel om fortrydelsesret ved køb af løsøre, dvs. en regel, som også omfatter køb i butik, har været overvejet i Forbrugerkommissionen, jfr. betænkning III, s. 28 ff. Et flertal af dennes medlemmer har ikke kunnet gå ind herfor, og justitsministeriet har derfor ikke ment at burde tage spørgsmålet op i forbindelse med dette lovforslag. Spørgsmålet om indførelse af

fortrydelsesret ved afbetalingskøb og andre kreditkøb overvejes i justitsministeriets kreditkøbsudvalg, jfr. betænkning III, s. 31 f og 76 f.

6. Lovforslagets *kapitel 5* (§§ 14 og 15) har til formål at sikre forbrugerne en ufravigelig ret til at opsigse visse langvarige kontrakter med et rimeligt varsel. Bestemmelsen omfatter de såkaldte abonnementskontrakter, herunder kontrakter om sanitet-, gas- og el-service og om vagt- eller redningstjeneste, samt visse andre langvarige kontrakter. Efter § 14, stk. 1, om abonnementskontrakter skal forbrugeren altid 9 måneder efter aftalens indgåelse kunne opsigse kontrakten med 3 måneders varsel. Denne ret skal forbrugeren have, uanset under hvilke omstændigheder aftalen er indgået.

En regel af denne karakter er foreslået af Forbrugerkommissionen i betænkning III, s. 82 (rekommendation nr. 16).

Der er i forbindelse med abonnementskontrakter m. v. et særligt behov for beskyttelse af forbrugeren. Denne er ved indgåelsen af aftalen ofte ikke i stand til at vurdere værdien af den erhvervsdrivendes ydelse, dels i almindelighed, dels specielt for ham selv, og erfaringerne viser, at det i hvert fald for visse aftaletypers vedkommende ikke sjældent må konstateres, at værdien af ydelsen ikke står i rimeligt forhold til vederlaget. Det forekommer, at den erhvervsdrivendes ydelse må karakteriseres som nærmest værdiløs. Et væsentligt kritikpunkt mod abonnementskontrakterne har endvidere været, at de ofte binder forbrugeren for en meget lang periode efter aftalens indgåelse, og at de herefter kun kan opsiges på bestemte tidspunkter og med langt varsel.

Allerede efter gældende ret er der visse muligheder for at gribe ind over for bestemmelser i løbende kontrakter, som binder forbrugeren i en urimelig lang periode. Sådanne bestemmelser vil kunne tilsi-desættes med hjemmel i generalklausulen i aftalelovens § 36. Endvidere vil anvendelsen af urimelige opsigelsesvilkår, navnlig i standardkontrakter, kunne forbydes i medfør af markedsføringsloven som værende i strid med god markedsføringsetik.

Indførelse af et generelt forbud mod uanmodet henvendelse i erhvervsøjemed, som også omfatter henvendelse om abonnementskontrakter m. v., vil udgøre en væsentlig beskyttelse af forbrugerne på dette område, idet en betydelig del af de kritisable kontrakter netop er blevet tegnet i forbindelse med uanmodede henvendelser. Behovet for en lovbestemt opsigelsesret er imidlertid som anført af Forbrugerkommissionen ikke begrænset til tilfælde, hvor der foreligger en uanmodet henvendelse på bopælen.

Fortrydelsesretten efter kapitel 3 skal efter forslaget også omfatte abonnementskontrakter m. v., som er indgået uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted. Men denne ret vil kun yde en begrænset beskyttelse ved disse kontrakter, idet forbrugeren i reglen først vil være i stand til at vurdere værdien af den erhvervsdrivendes ydelse, efter at fortrydelsesfristen er udløbet.

På denne baggrund finder justitsministeriet i lighed med Forbrugerkommissionen, at der er behov for en generel regel, der sikrer forbrugeren opsigelsesret vedrørende abonnementskontrakter m. v.

7. De forhold, som loven regulerer, har tidligere været overvejet.

I en rekommandation fra 1967 henstillede Nordisk Råd til regeringerne, at der foretoges en undersøgelse af behovet for og indholdet af en regel om ret for en køber til inden for en vis frist at træde tilbage fra en aftale, navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted. I overensstemmelse hermed nedsatte justitsministeriet i 1968 et udvalg, som afgav betænkning i 1970 (betænkning nr. 585/1970 om indførelse af adgang for en køber til at træde tilbage fra aftaler m. v. indgået på bopælen).

Udvalget fandt ikke, at en lov om adgang til at træde tilbage fra aftaler indgået på bopælen er en anbefalelsesværdig løsning på de problemer, som denne særlige salgform har medført, jfr. betænkningens s. 24 ff. Man pegede på, at forholdene i Danmark væsentligt adskiller sig fra forholdene i de øvrige nordiske lande, fordi disse ikke har et til næringslovens § 11 svarende forbud mod uanmodede henvendelser om bestillingsoptagelse. Udvalget fandt, at der som følge af dette forbud i hovedsagen kun er behov for øget forbrugerbeskyttelse ved aftaler om salg af bøger, for hvilke der er gjort undtagelse i næringslovens § 11, og ved aftaler om abonnementskontrakter og lignende kontrakter, som ikke er omfattet af næringsloven. Med hensyn til disse typer af aftaler var det udvalgets opfattelse, at en udvidelse af forbudet mod uanmodede henvendelser ville sikre forbrugerne en mere effektiv beskyttelse mod udnyttelse end regler om fortrydelsesret. Hvad særlig angår abonnementskontrakterne, anførte udvalget, at hovedindvendingerne mod disse kontrakter ville falde bort, dersom man indførte en ufravigelig bestemmelse om, at de kun måtte indgås med en kortere løbetid, f. eks. på 1 år.

Uanset at udvalget som nævnt ikke anbefalede indførelse af regler om fortrydelsesret ved dørsalg, udarbejdede det dog en skitse til lov om sådanne

regler, jfr. betænkningens side 30 f. Ved udformningen af reglerne i kapitel 3 har man taget udgangspunkt i denne lovskitse. Bestemmelserne i kapitel 3 adskiller sig dog såvel hvad form som hvad indhold angår en del fra de tilsvarende bestemmelser i lovskitzen.

Spørgsmålet om gennemførelse af en ufravigelig ret til opsigelse af abonnementskontrakter har endvidere været drøftet i forbindelse med forslaget om indførelse af generalklausulen i aftalelovens § 36, jfr. Forbrugerkommissionens betænkning III, s. 83, og betænkningens bilag 22-24. Under behandlingen af dette lovforslag anmodede Folketingets retsudvalg justitsministeren om at overveje, om der i forbindelse hermed burde gennemføres en regel, hvorefter abonnementskontrakter kan opsiges med et vist varsel efter 1 års forløb, medmindre dette vil være urimeligt. Justitsministeriet svarede, efter at have indhentet udtalelse fra handelsministeren, bl. a., at man fandt det hensigtsmæssigt at stille spørgsmålet i bero, indtil Forbrugerkommissionen havde færdiggjort sit samlede arbejde vedrørende forbrugers retsstilling og retsbeskyttelse. Retsudvalget tog dette til efterretning, idet det dog betonede det ønskelige i, at der snarest muligt gennemføres faste regler på det pågældende område, jfr. folketingsstidende 1974-75, tillæg B. sp. 541.

8. I Norge og Sverige er der på grundlag af det udvalgsarbejde, som blev iværksat efter Nordisk Råds rekommandation, gennemført love om fortrydelsesret ved dørsalg, jfr. henholdsvis lov af 24. marts 1972 nr. 12 om angrefrist ved visse avtaler om forbrugerkjøb og lag om hemförsäljning m. m. af 4. juni 1971 (SFS 1971:238), som er optaget som bilag 2 og 3 til lovforslaget. Lovene har i det væsentlige samme indhold. Fælles er bl. a., at de finder anvendelse i alle tilfælde, hvor aftalen er indgået, eller forbrugeren har afgivet tilbud, uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, at fortrydelsesretten regner fra dagen for mødet med den erhvervsdrivende eller dennes repræsentant, at der skal overgives forbrugeren en særskilt skriftlig underretning om fortrydelsesretten, samt at der gøres undtagelse for tilfælde, hvor forbrugeren allerede ved mødet betaler købesummen. Den norske lov omfatter alene køb af løsøre, medens den svenske tillige omfatter abonnementskontrakter m. v.

I Sverige er der i 1973 nedsat et udvalg med den opgave at gennemgå loven om hemförsäljning med henblik på en revision. Udvalget skal bl. a. overveje, om undtagelsen for kontantkøb bør ophæves, og om lovens område bør udvides til også at omfatte telefonsalg.

I *Finland* er der i februar 1977 fremsat forslag til en omfattende forbrugerbeskyttelseslovgivning, herunder forslag til en forbrugerbeskyttelseslov, som bl. a. indeholder regler om fortrydelsesret ved dørsalg, telefonsalg og postordresalg. Uddrag af det finske forslag til forbrugerbeskyttelseslov er optaget som bilag 4.

9. Som led i det forbrugerpolitiske handlingsprogram er dørsalgproblematikken også taget op inden for EF. I januar 1977 har Kommissionen for Rådet fremsat forslag til rådsdirektiv om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler, der indgås uden for forretningslokaler. Forslaget er udarbejdet på grundlag af udkast, som i 1975 blev behandlet i en ekspertgruppe med deltagelse af repræsentanter for medlemsstaterne, uden at der dog opnåedes enighed om den nærmere udformning af reglerne.

Efter direktivforslaget skal medlemsstaterne indføre fortrydelsesret for forbrugeren i tilfælde, hvor forhandlingerne om indgåelse af en aftale er påbegyndt uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, ligesom der skal gennemføres en række andre regler om sådanne „dørsalgskontrakter“, bl. a. krav om skriftlighed. Direktivforslaget omfatter alle typer af aftaler, men der er gjort en række undtagelser, herunder i tilfælde, hvor initiativet til optagelse af forhandlinger udelukkende er udgået fra forbrugeren, og i tilfælde, hvor vederlaget ikke overstiger 25 europæiske regningsenheder (ca. 180 kr.). Forslaget indeholder en udtrykkelig hjemmel til at indføre eller opretholde forbud mod uanmodet henvendelse til forbrugeren. Forslaget omfatter ikke postordresalg, og det berører ikke lovforslagets kapitel 5.

Direktivforslaget har således i hovedsagen kun betydning for så vidt angår lovforslagets kapitel 3 om aftaler indgået uden for fast forretningssted. Medens der, hvad de grundlæggende intentioner angår, er overensstemmelse mellem lovforslaget og direktivforslaget, er der en række forskelle med hensyn til den nærmere regulering. Der vil imidlertid meget muligt ske ændringer i direktivforslaget under behandlingen i Rådet, ligesom det ikke med sikkerhed kan oplyses, hvornår det kan forventes vedtaget.

På denne baggrund har justitsministeriet anset det for rigtigst at fremsætte lovforslaget uden at afvente resultatet af arbejdet med EF-direktivet.

Det kan nævnes, at EF-kommissionen i august 1977 endvidere har fremsat forslag til direktiv om „fjernundervisning“ (brevkurser m.v.). Dette forslag indeholder regler om forbud mod uanmodet personlig henvendelse og om fortrydelses- og op-

sigelsesret. De sidstnævnte regler skal finde anvendelse uanset stedet for aftalens indgåelse.

10. Loven vil ikke gøre nogen indskrænkning i de beføjelser, forbrugeren har i kraft af andre retsregler. Dette følger af almindelige principper, og det er ikke fundet fornødent at optage en udtrykkelig bestemmelse herom.

Der er navnlig grund til at understrege, at lovens bestemmelser om fortrydelsesret ikke gør nogen indskrænkning i de beføjelser, som tilkommer forbrugeren, såfremt der foreligger en hævebegrundende mangel eller misligholdelse i øvrigt. Er dette tilfældet, kan forbrugeren hæve aftalen, uanset at fortrydelsesfristen er udløbet, idet hans ret hertil alene begrænses af de almindelige reklamationsregler. Også i øvrigt vil forbrugeren kunne have fordel af at påberåbe sig de regler, som gælder ved misligholdelse, frem for bestemmelserne i kapitel 3 og 4.

Ved siden af lovens bestemmelser om fortrydelsesret vil forbrugeren endvidere kunne påberåbe sig almindelige regler om ret til at afbestille den anden parts ydelse.

11. Lovforslaget medfører ikke offentlige merudgifter eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Et udkast til lovforslag har været forelagt følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for østre landsret, Præsidenten for vestre landsret, Præsidenten for sø- og handelsretten, Præsidenten for Københavns byret, Præsidenten for Århus by- og herredsret, Præsidenten for Odense by- og herredsret, Præsidenten for Ålborg by- og herredsret, Den danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Advokatrådet, Rigsadvokaten, Handelsministeriet, Kulturministeriet, Undervisningsministeriet, Forbrugerombudsmanden, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Monopoltilsynet, Forbrugerrådet, Statens Husholdningsråd, Justitsministeriets udvalg vedrørende revision af forsikringsaftaleloven, Assurandør-Societetet, Assurandørernes Landssammenslutning, Centralforeningen for Danske Assurandører, Grosserer-Societetet, Provinshandelskammeret, Butikshandelens Fællesråd, Industrirådet, Håndværksrådet, Entreprenørforeningen, Danske Brevskolers Fællesråd, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Det kooperative Fællesforbund, Andelsudvalget, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger, De danske Handelsforeningers fællesorganisation, Danmarks Automobil-Forhandler-

F. t. l. om visse forbrugeraftaler.

Forening, De danske Redningskorps, Den danske Forlæggerforening, Den danske Boghandlerforening, Danske dagblades fællesrepræsentation, Danske Dagblades Ud giverforening, Dansk fagpresseforening (Foreningen af danske Ugeblade, Fagblade og Tidsskrifter), Dansk magasinpresses udgiverforening, Stormagasinerne fællesråd, Dansk organisation af detailhandelskæder, Dansk Textilunion, De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, Liberale Erhvervs Råd, Dansk Direkte-Reklame Forening og Fødevarerhandelens Fællesråd.

Lovforslaget er udarbejdet under hensyn til de afgivne udtalelser.

*Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.**Til § 1.*

Til stk. 1 og stk. 2.

§ 1 fastlægger lovens område.

Det følger af lovens formål, at den kun skal finde anvendelse på aftaler, som indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere, og på erhvervsdrivendes henvendelser til forbrugere. Dette udtrykkes i *stk. 1* ved anvendelse af begrebet „forbrugeraftaler“, som er defineret i *stk. 2*. § 1 udgør en generel begrænsning i lovens anvendelsesområde. Medens kapitel 2 finder anvendelse, uanset hvilken aftaletype henvendelsen til forbrugeren angår, omfatter kapitlerne 3-5 kun de i det pågældende kapitel nærmere opregnede typer af forbrugeraftaler.

Spørgsmålet om den nærmere fastlæggelse af forbrugerbegrebet har været overvejet af Forbrugerkommissionen, jfr. betænkning III s. 11-13, hvor kommissionen konkluderer, at den ikke vil anbefale en lovfæstelse af et bestemt forbrugerbegreb, idet man anser det for mere hensigtsmæssigt at overlade den nærmere fortolkning heraf til domstolene. Når justitsministeriet alligevel har anset det for rigtigst at optage en definition i loven, beror det på, at dennes bestemmelser griber umiddelbart ind i en række retsforhold, hvorfor det af hensyn til såvel erhvervslivet som forbrugerne må anses for ønskeligt, at lovens anvendelsesområde søges fastlagt så præcist som muligt.

Den definition af begrebet forbrugeraftale, som er givet i *stk. 2*, er i alt væsentligt i overensstemmelse med de tilsvarende definitioner i § 1, *stk. 2*, i den norske lov om angrefrist ved visse avtaler om forbrugerkjøb og § 1, *stk. 1*, i den svenske hemförsäljningslag, jfr. også definitionerne i den norske og den svenske lovgivning om forbrugerkjøb (henholdsvis § 1 a i købsloven og § 1 i konsumentköplagen, jfr. Forbrugerkommissionens betænkning III s. 135 og 130).

Det første led i definitionen af begrebet forbrugeraftale er, at aftalen skal være indgået af en erhvervsdrivende som led i dennes erhverv. Heraf følger, at loven ikke skal finde anvendelse, når en aftale indgås mellem to privatpersoner, jfr. dog *stk. 4*.

Ordet „erhvervsdrivende“ omfatter enhver, som driver privat erhvervs virksomhed. Offentlige virksomheder vil i almindelighed ikke kunne anses for erhvervsdrivende. Såfremt det offentlige udøver en virksomhed, som kan sidestilles med privat erhvervs virksomhed, vil loven imidlertid være anvendelig. Dette er i overensstemmelse med markedsføringslovens § 1.

Ordene „indgår i sit erhverv“ angiver, at der ikke foreligger en forbrugeraftale i alle tilfælde, hvor den ene af aftaltparterne er erhvervsdrivende, idet det er en betingelse, at aftalen indgås som led i den pågældendes erhvervs virksomhed. Faldt aftalen uden for erhvervs virksomheden, betragtes den pågældende som privatperson i relation til denne aftale. En parallel hertil findes i købelovens § 4, som definerer begrebet handelskøb.

Efter definitionens *andet led* kræves det, at den ydelse, den erhvervsdrivende skal erlægge, hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervs mæssig anvendelse for den anden part. Indirekte defineres begrebet forbruger herved som en person, som erhverver en ydelse hovedsagelig til ikke-erhvervs mæssig (privat) anvendelse. Om en person skal anses for forbruger, kan således ikke besvares generelt, men kun i relation til en bestemt aftale.

Såfremt en vare indkøbes med henblik på erhvervs mæssigt videresalg, med henblik på at indgå i en erhvervs mæssig produktion eller med henblik på anvendelse i en erhvervs virksomhed, foreligger der således ikke en forbrugeraftale. Det er herved ikke afgørende, om køberen er det sidste led i omsætningskæden. Køb af en regnemaskine til brug i en forretning skal eksempelvis ikke anses for forbrugerkjøb.

I handelsministeriets bemærkninger til forslaget til lov om forbrugerklagenævnet er det fremhævet, at kun sidste led i omsætningen kan indbringe en klage for nævnet, men at dette ikke udelukker, at en erhvervsdrivende kan indbringe klage over varer, som han benytter i sin erhvervs virksomhed, når disse ikke indgår i virksomhedens produktion eller er erhvervet med henblik på videresalg, jfr. betænkning III s. 12. Af Forbrugerkommissionens betænkning II (betænkning nr. 681/1973) s. 22 fremgår, at begrebet forbruger i markedsføringslovens § 6, *stk. 1*, skal forstås på samme måde. Den definition af forbrugerbegrebet, som nærværende lovforslag bygger på, er således snævrere end den, som er lagt til grund

for forbrugerklagenævnens loven og markedsføringsloven.

Det er, bl. a. af Butikshandelens Fællesråd, blevet anført, at loven burde bygge på samme forbrugerbegreb som forbrugerklagenævnens loven og markedsføringsloven, således at lovens beskyttelse kunne udstrækkes til navnlig også at omfatte mindre erhvervsdrivende. Justitsministeriet har forståelse for, at mindre erhvervsdrivende undertiden kan have et lignende behov for beskyttelse som privatpersoner. Imidlertid er en nøjagtig afgrænsning af anvendelsesområdet af væsentlig betydning ved en ufravigelig civilretlig lovgivning, og justitsministeriet har ikke anset det for muligt at foretage en holdbar afgrænsning af de erhvervsdrivende, som i givet fald skulle nyde godt af lovens beskyttelse.

Det er uden betydning, om erhvervelsen sker med henblik på eget brug eller med henblik på at stille genstanden til disposition for andre til ikke-erhvervsmæssige formål.

Det vil kunne forekomme, at en vare, f. eks. en regne- eller skrivemaskine, et stykke værktøj eller en bil, indkøbes med henblik på anvendelse dels i en erhvervsvirksomhed, dels til private formål. I sådanne tilfælde vil det være afgørende, hvor den overvejende anvendelse skal finde sted. Dette er angivet ved ordet „hovedsagelig“.

Hvad der foran er sagt om forståelsen af udtrykket „hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse“, finder tilsvarende anvendelse på andre aftaler end køb. Er der eksempelvis tale om en reparation, er det afgørende, om denne (hovedsagelig) udføres for en erhvervsvirksomhed eller for en privatperson.

Ordet „ydelse“ omfatter ikke alene varer og tjenesteydelser, men eksempelvis også fast ejendom, retigheder og pengelån. Det sidste har betydning i relation til forbudet i § 2 mod uanmodet henvendelse.

Ordet „ydelse“ ville også kunne omfatte en erhvervsdrivendes løn til en ansat. Da man imidlertid ikke har anset det for rigtigt at forbyde erhvervsdrivende at rette uanmodet henvendelse til private om ansættelse, er ved stk. 2, 2. pkt., aftale om at udføre arbejde for en erhvervsdrivende holdt uden for begrebet forbrugeraftale, hvilket også iøvrigt forekommer naturligt.

Visse typer af varer kan finde anvendelse såvel i erhvervsvirksomheder som til private formål, jfr. de eksempler, som er nævnt foran i forbindelse med spørgsmålet om delvis privat anvendelse. Det samme gælder andre ydelser. I forhold til den erhvervsdrivende ville det i sådanne tilfælde ikke være rimeligt udelukkende at lægge vægt på, om varen (ydelsen) faktisk er bestemt til ikke-erhvervsmæssig an-

vendelse, idet det yderligere bør kræves, at dette er kommet til udtryk over for den erhvervsdrivende. Ved tredje led i definitionen er det derfor gjort til en betingelse for lovens anvendelighed, at den erhvervsdrivende vidste eller burde vide, at ydelsen hovedsagelig var bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for den anden part. Ved bedømmelsen af dette spørgsmål må der foruden på den anden parts tilkendegivelser bl. a. lægges vægt på varens (ydelsens) art og på, om det sted, hvortil den efter aftalen skal leveres, er en forretningsadresse eller en privat bopæl. Med hensyn til bevisbyrden henvises til bemærkningerne til stk. 3.

Såfremt ydelsen faktisk hovedsagelig anvendes erhvervsmæssigt, er den anden part afskåret fra at påberåbe sig lovens regler, uanset hvorledes den erhvervsdrivende opfattede situationen ved aftalens indgåelse.

Definitionens tredje led kan efter sin natur ikke finde anvendelse i relation til forbudet i § 2 mod uanmodet henvendelse. Det afgørende i relation til § 2 er, om henvendelsen fandt sted med henblik på at indgå aftale om en ydelse, som hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for den anden part, jfr. nærmere i bemærkningerne til § 2, stk. 1.

Til stk. 3.

I langt de fleste tilfælde vil der ikke kunne opstå tvivl om, hvorvidt der efter definitionen i stk. 2 foreligger en forbrugeraftale. I de relativt få tilfælde, hvor der kan være tvivl, er det under hensyn til lovens formål fundet rimeligt at lægge bevisbyrden på den erhvervsdrivende, således at denne må bevise, at der ikke foreligger en forbrugeraftale, såfremt han vil påberåbe sig dette. Herved opnår man samtidig at tilskynde de erhvervsdrivende til at sørge for at få spørgsmålet afklaret, forinden der indgås aftale.

Bevisbyrde-reglen forudsætter, at en aftale er indgået, og den finder derfor ikke anvendelse i relation til forbudet mod uanmodet henvendelse, jfr. sidste afsnit i bemærkningerne til stk. 2.

Til stk. 4.

En købeaftale, som indgås mellem to privatpersoner (ikke-erhvervsdrivende), skal som nævnt ikke anses for en forbrugeraftale. Det forekommer imidlertid, at en privatperson anvender en erhvervsdrivende som mellemmand i forbindelse med aftalens indgåelse, eksempelvis ved salg af brugte biler og både og ved salg af kunst og kunsthåndværk. I sådanne tilfælde er der formentlig i det væsentlige samme behov for beskyttelse af køberen som i til-

fælde, hvor den erhvervsdrivende selv er aftalepart. Ligesom i de sidstnævnte tilfælde forhandler køberen med en professional. Denne stiller eventuelt standardformularer til rådighed for den private sælger, og ofte vil køberen først på et sent tidspunkt — eller måske slet ikke — blive opmærksom på, at den, han forhandler med, ikke optræder på egne vegne.

I stk. 4 foreslås det derfor, at kapitel 2 og 3 tillige skal finde anvendelse, når en erhvervsdrivende indgår eller formidler aftale som repræsentant for en ikke-erhvervsdrivende, under forudsætning af, at de øvrige betingelser efter stk. 2 er opfyldt. En tilsvarende bestemmelse findes i § 1, stk. 2, i den svenske konsumentköplag. Også § 1 a, stk. 1, i den norske køpslov omfatter disse tilfælde.

Stk. 4 omfatter ikke alene tilfælde, hvor den professionelle mellemmand indgår aftalen som fuldmægtig for den private sælger, men omfatter alle tilfælde, hvor den erhvervsdrivende har medvirket aktivt i forbindelse med aftalens indgåelse, jfr. ordet „formidlet“.

Henvisningen til de øvrige betingelser, som er nævnt i stk. 2, sigter først og fremmest til andet og tredie led. Det følger yderligere af henvisningen, at loven kun finder anvendelse, såfremt den erhvervsdrivende har optrådt som mellemmand som led i sit erhverv.

Stk. 4 omfatter ikke aftaler om tjenesteydelser, idet de situationer, der tænkes på i stk. 3, næppe forekommer ved sådanne aftaler. Af samme grund er ej heller kapitel 4 om postordresalg gjort anvendelig på køb fra private med erhvervsdrivende som mellemmand.

Kapitel 3 om fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for fast forretningssted er udformet således, at bestemmelserne også dækker de tilfælde, som falder ind under § 1, stk. 4. Ved anvendelsen af kapitel 3 på disse tilfælde er „den erhvervsdrivende“ således den erhvervsdrivende mellemmand, og kapitel 3 finder anvendelse, såfremt aftalen indgås under et personligt møde med mellemmanden uden for dennes faste forretningssted.

Til § 2.

Stk. 1 indeholder et generelt forbud mod uanmodet henvendelse til forbrugere i erhvervsøjemed. Dette forbud træder i stedet for og udvider det gældende forbud i næringslovens § 11, jfr. foran i de almindelige bemærkninger under pkt. 2.

Fra det generelle forbud gøres der nogle undtagelser i stk. 2. Herved vil de fleste af de undtagelser, som i dag gælder fra forbudet i næringsloven, blive opretholdt, herunder undtagelsen for henvendelser

om bestilling på bøger. Herom henvises til bemærkningerne til stk. 2.

Overtrædelse af forbudet i stk. 1 vil ligesom overtrædelse af næringslovens § 11 kunne straffes med bøde. Civilretligt er forbudet sanktioneret ved lovforslagets § 3.

Til stk. 1.

Det gældende forbud i næringslovens § 11 mod uanmodet personlig henvendelse om bestilling på varer eller på udførelse af håndværksmæssigt eller industrielt arbejde omfatter kun henvendelser fra handlende, håndværkere og industridrivende. Dette er baggrunden for, at der i dag lovligt kan ske uanmodet henvendelse på bopælen fra firmaer, som driver virksomhed med tegning af løbende kontrakter om at foretage tilsyn og vedligeholdelse af fast ejendom og løsøre, navnlig vedrørende sanitet samt gas- og el-installationer, eller om at udføre forskellige former for vagt-, rednings- eller servicetjeneste (*abonnementskontrakter*). De senere års erfaringer, bl. a. fra Forbrugerombudsmandens og forbrugerklagenævnets virksomhed, viser, at der netop i forbindelse med abonnementskontrakter jævnligt forekommer tilfælde, som må karakteriseres som misbrug, idet forbrugerne overtales til at indgå kontrakter, som senere viser sig at være af meget ringe eller helt uden værdi for dem, evt. samtidig med at forbrugeren bindes til kontrakten igennem en meget lang periode. Uanmodet henvendelse til forbrugere om indgåelse af abonnementskontrakter vil efter lovforslaget blive forbudt. Dette vil udgøre en væsentlig beskyttelse mod misbrug i forbindelse med sådanne kontrakter, og hertil kommer som en yderligere udbygning af beskyttelsen lovens regler om fortrydelsesret i tilfælde, hvor aftalen indgås uden for fast forretningssted, samt indførelsen af en ufraavigelig ret til opsigelse, jfr. § 14.

Stk. 1 indebærer imidlertid ikke blot, at det gældende forbud udvides til at omfatte abonnementskontrakter. Også andre erhverv, som ikke er omfattet af næringslovens regler, vil nu blive omfattet af forbudet. Som eksempler, kan nævnes henvendelser fra transportvirksomheder, udøvere af liberale erhverv og fra brevskolere. Om de sidstnævnte kan henvises til en redegørelse om forholdet mellem staten og de private brevskolere (direktoratet for folkeskolen, 1975), hvor det side 44 anbefales at forbyde dørsalg. Vedrørende forsikring henvises til bemærkningerne til stk. 2.

Forbudet i næringslovens § 11 omfatter kun tilfælde, hvor den erhvervsdrivende eller dennes repræsentant personligt kommer til stede hos kunden. Som noget nyt foreslås i § 2, stk. 1, at også uanmo-

dede *telefoniske* henvendelser til forbrugere forbydes. Telefonsalg opleves formentlig af de fleste forbrugere som en påtrængende og generende forretningsform, og det foreslåede forbud er i første række begrundet i hensynet til privatlivets fred. Men også de øvrige hensyn, som er fremført til støtte for forbudet mod dørsalg, kan anføres tilsvarende over for telefonsalg, herunder risikoen for, at forbrugeren af den professionelle agent lader sig overtale til at indgå en aftale, som hurtigt fortrydes. Hertil kommer, at et forbud mod uanmodet telefonisk henvendelse vil hindre, at forbudet mod uanmodet personlig henvendelse søges omgået på den måde, at virksomhederne ved telefonisk henvendelse til forbrugere opnår disses tilladelse til at aflægge et personligt besøg på bopælen.

Telefonsalg er i dag næppe særlig udbredt i Danmark, men der findes dog virksomheder, bl. a. inden for fotografbranchen, som systematisk betjener sig af denne forretningsform. Som nævnt er spørgsmålet under overvejelse i det svenske udvalg til revision af hemförsäljningslagen.

Det foreslås, at der gøres samme undtagelser fra forbudet mod telefonsalg som fra forbudet mod dørsalg m. v., jfr. stk. 2.

De fleste *politivedtægter* indeholder en bestemmelse om, at personlige henvendelser om salg af varer eller om optagelse af bestillinger eller lignende henvendelser ikke må finde sted, når forbud herimod er opslået af ejendommens ejer eller lejlighedens indehaver, jfr. § 10, stk. 2, i normalvedtægten og i politivedtægten for København. Denne regel vil fortsat gælde ved siden af forbudet i forslaget, og den vil have selvstændig betydning i de tilfælde, for hvilke der i forslaget er gjort undtagelse, jfr. stk. 2.

Med „*erhvervsdrivende*“ sigtes ikke alene til virksomhedens indehaver, men til alle, der udfører arbejde for virksomheden som ansatte eller som repræsentanter for denne, herunder navnlig agenter og sælgere m. v. Det er uden betydning, om repræsentanten udfører sit hverv som hoved- eller bibe-skæftigelse. Af § 1, stk. 4, følger, at forbudet også omfatter erhvervsdrivende, der virker som mellem-mænd for private sælgere.

Med henvisning til spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en *forudgående anmodning* fra forbrugeren, kan henvises til praksis vedrørende forbudet i næringsloven. Bestillingsoptagelser og salg, som finder sted i forbindelse med sammenkomster hos private, biografforestillinger, udflugter eller lignende („krosalg“ m. v.), vil ikke kunne anses for uanmodet henvendelse, når deltagerne på forhånd er underrettet om arrangementets karakter, jfr. herved dommen i

Ugeskrift for Retsvæsen 1966, s. 545 om et „Tup-perware-selskab“. Sådanne salgsformer kan imidlertid i det konkrete tilfælde forbydes i medfør af markedsføringslovens § 2, stk. 3, jfr. Forbrugerkommis-sionens betænkning II (betænkning 681/1973) s. 20. Disse tilfælde vil endvidere blive omfattet af bestemmelserne om fortrydelsesret i kapitel 3.

Der skal foreligge en udtrykkelig og utvetydig anmodning gående ud på, at forbrugeren ønsker en personlig eller telefonisk henvendelse fra den erhvervsdrivende. Har forbrugeren på grundlag af den erhvervsdrivendes reklamemateriale blot fremsat anmodning om at modtage yderligere oplysning eller lignende, vil dette således ikke berettigede den erhvervsdrivende til at rette personlig eller telefonisk henvendelse til forbrugeren. Det er heller ikke tilstrækkeligt, at den erhvervsdrivende skriftligt har meddelt forbrugeren, at han vil aflægge besøg, såfremt han ikke hører andet.

Forbudet omfatter kun henvendelser *til forbrugere*, jfr. herved § 1, stk. 2. Uden for forbudet falder derfor ligesom efter næringslovens § 11 henvendelser til erhvervsdrivende og offentlige institutioner om bestilling på varer og ydelser, der anvendes i vedkommende virksomhed. Såfremt formålet med henvendelsen er at opnå bestillinger fra virksomhedens ejer eller ansatte af varer m. v., som er bestemt til privat brug for disse, vil henvendelsen derimod være i strid med stk. 1, der udtrykkelig nævner henvendelse til forbrugere på disses arbejdsplads.

Forbudet omfatter kun uanmodet henvendelse på forbrugers „*bopæl, arbejdsplads eller andet sted, hvortil der ikke er almindelig adgang*“. Man har ikke anset det for nødvendigt at forbyde uanmodet henvendelse på gader, veje, pladser og andre steder som eksempelvis jernbanestationer og restauranter, hvortil der er almindelig adgang, smlg. normalpoli-tivedtægten § 3.

Ligestillet med forbrugers egen bopæl er naturligvis enhver anden privat bopæl. Som andre eksempler på steder, som må ligestilles med bopæl og arbejdsplads, kan nævnes foreninger, klubber og uddannelsesinstitutioner.

Bestemmelsen skal forstås således, at forbudet mod uanmodet henvendelse til forbrugeren på dens arbejdsplads er absolut, dvs. gælder, uanset om der er almindelig adgang til arbejdspladsen. Forbudet omfatter således eksempelvis uanmodet henvendelse i butikker til ejere eller ansatte i disses egen-skab af forbrugere.

Forbudet omfatter kun henvendelser, som finder sted *med henblik på indgåelse af en aftale*. Henvendelser fra erhvervsdrivende som led i markedsanalyser eller lignende er således ikke omfattet, medmin-

dre henvendelsen samtidig har til formål at påvirke forbrugeren til at afgive bestilling på varer, eller dette måske ligefrem er det egentlige formål. Det er uden betydning, om henvendelsen sker med henblik på at indgå aftale eller opnå bestilling straks eller først på et senere tidspunkt.

Forbudet vil finde anvendelse i alle tilfælde, hvor henvendelsen sker her i landet. Det omfatter således også henvendelser fra udenlandske firmaer og disses repræsentanter. Bestemmelsen i næringslovens § 11, stk. 3, om optagelse af bestilling for udenlandsk regning er knyttet til næringslovens systematik og er i øvrigt i første række historisk begrundet. Det er ikke anset for nødvendigt at optage en tilsvarende bestemmelse i lovforslaget.

Til stk. 2.

Fra det gældende forbud mod uanmodet personlig henvendelse gøres i næringslovens § 11, stk. 2, undtagelse for de *naturalprodukter*, som efter samme lovs § 12, stk. 1, litra a, og stk. 2, lovligt kan sælges ved omførsel. Denne undtagelse foreslås opretholdt ved stk. 2, nr. 1, hvor der samtidig gøres undtagelse for varer, for hvilke der i medfør af næringslovens § 13 er givet tilladelse til omførsel.

Der tages ikke med stk. 2, nr. 1, stilling til, i hvilket omfang de pågældende varer må sælges ved omførsel, idet dette spørgsmål reguleres af næringslovens §§ 12 og 13. Adgangen i næringslovens § 12, stk. 1, litra a, og stk. 2, til omførsel af naturalprodukter gælder for personer, men derimod ikke for selskaber. Med hensyn til naturalprodukter er undtagelsen i nr. 1 derfor for selskabers vedkommende kun aktuel for så vidt angår bestillingsoptagelse.

Fra forbudet mod uanmodet henvendelse om bestillingsoptagelse gøres der i næringslovens § 11, stk. 2, undtagelse for henvendelser om bestilling på *bøger* (kolportage). I næringslovkommissionen, hvis betænkning fra 1964 (nr. 360/1964) danner grundlag for de gældende bestemmelser i næringsloven, blev spørgsmålet om berettigelsen af denne undtagelse indgående drøftet, jfr. betænkningens s. 37. Et flertal i kommissionen lagde bl. a. vægt på, at kolportage må anses for ønskelig af hensyn til folkeoplysningen, og at store værker af kulturel betydning efter det for kommissionen oplyste ikke vil kunne udkomme, hvis der ikke er adgang til kolportage. Et mindretal i kommissionen mente, at også uanmodede henvendelser om salg af bøger burde forbydes. Man pegede på, at netop bestillingsoptagelse på større bogværker giver anledning til mange beklagelser, og stillede sig tvivlende over for kolportagens betydning for folkeoplysning og kulturspredning, idet man havde indtryk af, at kolportagesalg langt

fra er indskrænket til værker, der kan berettige til en sådan karakteristik.

Udvalget om dørsalg (jfr. de almindelige bemærkninger, pkt. 7) tilsluttede sig i 1970 enstemmigt den opfattelse, som mindretallet i næringslovkommissionen havde givet udtryk for, „idet man ikke føler sig overbevist om, at hensynet til folkeoplysningen kan nødvendiggøre salgsmetoder, som forudsætter agentakkvisition direkte over for publikum“ (betænkningens s. 27).

Forbrugerkommissionen har ikke taget stilling til spørgsmålet om opretholdelse af adgangen til kolportage, idet kommissionen henviser til, at spørgsmålet overvejes i kulturministeriets udvalg om bogen, jfr. betænkning III, s. 31.

Den risiko for misbrug, som er påpeget af mindretallet i næringslovkommissionen, er blevet bekræftet af de erfaringer, som i forbrugerklagenævnets virksomhed er gjort vedrørende dørsalg af bøger. Af klagenævnets årsberetning for 1975, som vedrører perioden fra den 1. juni 1975 til den 31. december 1975, fremgår det således, at klager vedrørende dørsalg af bøger udgjorde ikke mindre end ca. 25 pct. af i alt ca. 1500 skriftlige klager, jfr. beretningens s. 21. I 1976 er den relative andel faldet noget, nemlig til ca. 18 pct. af i alt ca. 2300 klager, jfr. klagenævnets årsberetning for 1976 s. 20. I langt de fleste af de afgjorte klagesager har forbrugeren fået medhold.

I sit hørings svar vedrørende lovudkastet har Den danske Forlæggerforening vendt sig imod en ophævelse af adgangen til dørsalg af bøger. Foreningen har bl. a. anført, at omsætningen ved dørsalg vel kun udgør en mindre del af den samlede omsætning ved salg af bøger til forbrugere (ca. 4 pct.), men at dørsalget specielt ved store værker af særlig kulturel og oplysningsmæssig betydning tegner sig for en meget væsentlig del af det samlede salg. For sådanne værkers vedkommende vil et forbud mod dørsalg efter foreningens opfattelse betyde, at de enten ikke vil kunne udkomme, eller at de vil blive væsentligt dyrere. Med hensyn til forbrugerklagenævnets praksis har foreningen peget på, at klagerne i alt væsentligt vedrører 4 forlag, som ikke er medlemmer af forlæggerforeningen, og at der ikke har været indgivet nogen klage over dennes medlemmer i forbindelse med dørsalg. Faren for misbrug vil efter foreningens opfattelse i tilstrækkeligt omfang kunne imødegås på anden måde, bl. a. gennem en særlig vidtgående fortrydelsesregel, hvorefter fristen for fortrydelsesretten altid først løber fra varens modtagelse.

De fleste af erhvervslivets øvrige organisationer

har ligeledes taget afstand fra et forbud mod dørsalg af bøger.

Forbrugernes organisationer, forbrugerklagenævnet og forbrugeroombudsmanden har derimod udtrykt ønske om ophævelse af adgangen til dørsalg af bøger og har herved i det væsentlige anført samme synspunkter som mindretallet i næringslovkommissionen og udvalget om dørsalg. Forbrugerrådet har bl. a. udtalt, at der efter dets opfattelse ikke kan anføres noget væsentligt kulturelt hensyn mod et forbud, ej heller om det ville betyde en ikke uvæsentlig nedgang i oplagsstørrelsen for en række større værker og dermed en ikke ubetragtelig prisforhøjelse for disse værker, idet det må antages, at hovedparten af de ved direkte salg afsatte værker af denne karakter ikke bliver læst af køberne, således at disse købere reelt kommer til at betale for noget, som de ingen fornøjelse eller udbytte har af, nemlig det forhold at de veluddannede og veloplyste kan erhverve disse værker til en lavere pris, end hvad der ellers ville være muligt.

Bogudvalget, som gennem kulturministeriet har fået forelagt lovudkastet, har advaret stærkt imod gennemførelse af et forbud mod kolportagesalg af bøger, idet udvalget i det væsentlige har fremført samme synspunkter som forlæggerforeningen.

I det lovforslag, der blev fremsat i foråret 1977, blev det foreslået at ophæve adgangen til dørsalg af bøger. Baggrunden herfor var navnlig den opfattelse, at man kun gennem et forbud vil kunne sikre forbrugerne en virkelig effektiv beskyttelse mod misbrug i forbindelse med denne salgsform.

Under 1. behandlingen af lovforslaget kunne et flertal af partiernes ordførere ikke støtte forslaget om at ophæve adgangen til dørsalg af bøger, idet man i det væsentlige tilsluttede sig de synspunkter, som bl. a. er fremført af Den danske Forlæggerforening. På denne baggrund er forslaget ændret, således at adgangen til dørsalg af bøger opretholdes, jfr. stk. 2, nr. 2. For i videst muligt omfang at imødegå faren for misbrug har man efter forhandling med Forbrugerrådet og Den danske Forlæggerforening til gengæld på visse punkter skærpet reglerne om fortrydelsesret og udvidet bestemmelsen om opsigelsesret, jfr. bemærkningerne til § 6, stk. 2, og § 14.

Undtagelsen i stk. 2, nr. 2, gælder henvendelser om „bestilling af bøger“. Dette omfatter ikke alene henvendelser om salg af enkelte bøger eller bogværker, men tillige henvendelser om tegning af abonnement på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang, smlg. § 5, stk. 2, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

Undtagelsen i stk. 2, nr. 3, for henvendelser om

tegning af *abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter* er ligeledes en opretholdelse af en i dag gældende undtagelse, jfr. henvisningen i næringslovens § 11, stk. 2, til § 12, stk. 1, litra b. Med denne undtagelse er der bl. a. taget hensyn til dagspressens særlige forhold, jfr. Forbrugerkommissionens betænkning III s. 31.

I det tidligere lovforslag blev det foreslået alene at opretholde undtagelsen for såvidt angår tegning af abonnement på aviser. Det foreslås nu tillige at opretholde undtagelsen for såvidt angår ugeblade og tidsskrifter. Man har ment, at dette må være en naturlig konsekvens af ændringen med hensyn til dørsalg af bøger.

Efter næringslovens § 11, stk. 2, kan der endvidere ske uanmodet henvendelse om håndværksmæssige arbejdsydelser, der kun kan udføres på stedet. Denne undtagelse blev indført ved lov nr. 212 af 8. juni 1966. Efter justitsministeriets opfattelse er der næppe tilstrækkelig grund til at opretholde denne undtagelse, som formentlig ikke spiller nogen større rolle i praksis. Reglerne om fortrydelsesret vil ikke omfatte disse aftaler.

Det generelle forbud i stk. 1 mod uanmodet henvendelse ville i modsætning til næringslovens § 11 også omfatte henvendelser om *forsikring*. Justitsministeriet har derfor anmodet forsikringsaftaleudvalget om en udtalelse om, hvorvidt adgangen til uanmodet personlig og telefonisk henvendelse om tegning af forsikring bør opretholdes gennem en særlig undtagelse.

Der var i udvalget enighed om, at det var af stor betydning, at flest mulige opnår en rimelig forsikringsdækning gennem tegning af private forsikringer. I udvalget var der ikke enighed om, hvorvidt noget sådant indebar, at der fortsat burde være adgang til at foretage uanmodet henvendelse til forbrugere om tegning af forsikring.

Et flertal fandt, at adgangen til at foretage uanmodet henvendelse burde opretholdes. Man tillagde det i den forbindelse navnlig betydning, at et forbud antagelig vil medføre, at en del private ikke vil få tegnet de nødvendige forsikringer, og at der ikke synes at være konstateret misbrug af denne adgang til uanmodet henvendelse på forsikringsområdet.

Assurandør-Societetet har yderligere bl. a. anført, at der er et specielt behov for at tillade uanmodet henvendelse til forbrugere vedrørende forsikring, dels fordi forsikringsbehovet i modsætning til behovet for varer og de fleste andre tjenesteydelser ikke fremtræder med umiddelbar klarhed for forbrugeren, dels fordi der er tale om et behov, som forbrugeren ikke føler en øjeblikkelig tilfredsstillelse ved at få opfyldt. Societetet har endvidere henvist

til, at antallet af forbrugere, der i skadestilfælde vil være uden (tilstrækkelig) dækning, antagelig vil stige betydeligt, og at den samfundsmæssige interesse i, at flest mulig har tegnet almindelig familieforsikring, ikke alene beror på hensynet til forsikringstageren selv, men for så vidt angår ansvarsforsikring tillige på hensynet til den tredjemand, som har lidt skade. Centralforeningen for Danske Assurandører og Assurandørernes Landssammenlutning har givet udtryk for samme synspunkter som Assurandør-Societetet og har yderligere bl. a. anført, at det ikke er deres erfaring, at forbrugerne føler sig generet af uanmodede henvendelser fra assurandører, og at et forbud vil ramme deres erhverv.

Et mindretal i forsikringsaftaleudvalget fandt ikke de af flertallet nævnte omstændigheder så afgørende, at der burde gøres en særlig undtagelse for forsikringsaftaler. Hensynet til privatlivets fred og beskyttelsen af forbrugeren mod misbrug taler afgørende for forbudet. Hertil kommer, at forsikringsdækningen efter mindretallets opfattelse formentlig kunne opretholdes ved anvendelse af andre og mindre generende salgsformer.

I det tidligere lovforslag blev det foreslået at opheve adgangen til uanmodet henvendelse om tegning af forsikring, idet justitsministeriet var mest tilbøjelig til at tilslutte sig de synspunkter, som mindretallet i forsikringsaftaleudvalget har givet udtryk for. I sin tale ved fremsættelsen i marts 1977 understregede justitsministeren dog, at man var opmærksom på de synspunkter, der kan anføres imod et sådant forbud. Under I. behandlingen i Folketinget blev disse synspunkter stærkt understreget fra mange sider, og et flertal af ordførerne kunne ikke støtte et forbud mod dørsalg af forsikringer. Under hensyn hertil er lovforslaget ændret, således at adgangen til uanmodet henvendelse om tegning af forsikring opretholdes, jfr. stk. 2, nr. 4.

Til § 3.

Forbrugerkommissionen har i betænkning III, s. 15, generelt fremhævet det ønskelige i, at man ved lovgivningsovervejelser i højere grad end hidtil indrager samspillet mellem offentligtretlige og civilretlige sanktioner (rekommandation nr. 1), og har specielt med hensyn til forbudet mod uanmodet henvendelse henstillet, at dette suppleres med en bestemmelse om, at aftaler indgået i strid hermed ikke er bindende for forbrugeren, jfr. s. 30 f (rekommandation nr. 12). § 3 er udformet i overensstemmelse hermed.

Er en aftale eksempelvis indgået ved en agents uanmodede henvendelse til forbrugeren på dennes

bopæl, vil forbrugeren i kraft af § 3 kunne kræve sig frigjort fra aftalen, uden at retten dertil er begrænset af bestemte tidsfrister. Dette gælder, selv om agenten har overholdt lovens kapitel 3 og givet forbrugeren oplysning om fortrydelsesret inden for en uge.

Ugyldighedsvirkningen efter § 3 kan kun påberåbes af forbrugeren, ikke af den erhvervsdrivende. Forbrugeren kan således kræve aftalen opfyldt.

I øvrigt må de nærmere konsekvenser af § 3 fastsættes i overensstemmelse med almindelige regler om aftalers ugyldighed. Af disse følger bl. a., at forbrugeren efter omstændighederne må anses at have givet afkald på at gøre ugyldigheden gældende, såfremt han forholder sig passiv i længere tid, eller såfremt han råder over salgsgenstanden på en sådan måde, at den ikke kan tilbagegives i væsentlig samme stand og mængde. Ved aftaler om håndværksmæssige arbejdsydelser som eksempelvis maling vil forbrugeren kunne blive afskåret fra at påberåbe sig ugyldigheden, såfremt han på trods heraf lader arbejdet udføre. Endelig vil der — navnlig ved aftaler om tjenesteydelser — kunne blive tale om, at forbrugeren skal betale for værdien af det modtagne (berigelsen) som forudsætning for aftalens ophævelse.

Til § 4.

Bestemmelsen tilsigter at imødegå de tilfælde, hvor en erhvervsdrivende sender en vare til en forbruger uden forudgående anmodning, idet forbrugeren samtidig anmodes om at tilbagesende varen eller give firmaet meddelelse, såfremt han ikke ønsker at købe varen. Selv om denne forretningsform næppe spiller nogen større rolle i praksis, er det fundet naturligt at tage stilling hertil i forbindelse med spørgsmålet om uanmodet personlig eller telefonisk henvendelse. Der er efter justitsministeriets opfattelse tale om en påtrængende og generende salgsmetode, som bør søges hindret. Som et formentlig velegnet middel hertil foreslås, at forbrugeren i sådanne tilfælde, hvor den uanmodede fremsendelse ikke skyldes en fejltagelse, skal kunne beholde den fremsendte vare uden at betale vederlag herfor. En sådan regel må antages at afholde erhvervslivet fra at benytte denne forretningsform. Reglen vil samtidig fjerne den eksisterende tvivl om, hvorledes forbrugeren kan forholde sig, når han ikke ønsker at købe den fremsendte vare.

§ 4 indebærer ikke, at forbrugeren altid kan beholde ubestilte varer uden at betale for dem, idet bestemmelsen kun er anvendelig, såfremt fremsendelsen eller afleveringen ikke skyldes en fejltagelse. I de tilfælde, som bestemmelsen tager sigte på, vil

det imidlertid netop fremgå af det vedlagte salgstilbud, at der ikke foreligger en fejltagelse. I andre tilfælde må modtageren af den ubestilte vare i almindelighed gå ud fra, at der foreligger en fejl, hvorfor han bør rette henvendelse til afsenderen herom.

Til § 5.

§ 5 fastlægger anvendelsesområdet for fortrydelsesretten ved aftaler indgået uden for fast forretningssted. I modsætning til forbudet mod uanmodet henvendelse omfatter fortrydelsesretten ikke alle typer af aftaler, men kun køb af varer samt de aftaler, der er nævnt i stk. 2. I stk. 3 gøres der nogle undtagelser inden for købeaftalerne.

Til stk. 1.

Ved stk. 1 indrømmes der fortrydelsesret i tilfælde, hvor en aftale om køb af vare er indgået, eller forbrugeren har afgivet tilbud under et møde med den erhvervsdrivende uden for dennes faste forretningssted, uanset om der er sket en uanmodet henvendelse til forbrugeren, eller dette ikke er tilfældet. Denne afgrænsning er i overensstemmelse med den norske og den svenske lov. For Danmarks vedkommende vil fortrydelsesreglerne kun have betydning i forbindelse med uanmodede henvendelser for så vidt angår aftaler om bestilling af bøger eller om tegning af abonnement på aviser, ugeblade eller tidsskrifter. Uanmodet henvendelse --- bortset fra den i § 2, stk. 2, nr. 1, nævnte undtagelse, som også gælder med hensyn til fortrydelsesretten --- vil nemlig efter forslaget i øvrigt blive forbudt og civilretligt sanktioneret ved ugyldighedsbestemmelsen i § 3, som stiller forbrugeren gunstigere end fortrydelsesreglerne. Baggrunden for forslaget om indførelse af fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for fast forretningssted er da heller ikke alene et ønske om at sikre forbrugeren den heri liggende beskyttelse i de tilfælde, som er undtaget fra forbudet mod uanmodet henvendelse, men tillige at dække en række situationer, hvor der ikke foreligger en uanmodet henvendelse, men hvor der må antages at være behov for øget beskyttelse af forbrugerne.

Hvor mødet finder sted på forbrugernes bopæl eller lignende sted, eksempelvis med henblik på demonstration af en vare, vil det moment af ulighed i forhandlingssituationen og af psykologisk pres på forbrugeren, som kendetegner dørsalgene, ikke sjældent være til stede, selv om initiativet til mødet er udgået fra forbrugeren. Situationen adskiller sig fra køb i butik bl. a. derved, at forbrugeren ofte vil føle det vanskeligere at afslutte forhandlingerne uden indgåelse af en aftale.

Med den foreslåede afgrænsning af reglerne anvendelsesområde vil der endvidere som anbefalet af Forbrugerkommissionen (betænkning III, s. 31) blive indført fortrydelsesret i tilfælde, hvor der sælges varer eller modtages bestillinger under selskabelige sammenkomster, udflugter, biografforestillinger m. v., som i virkeligheden i første række er arrangeret med dette formål („krosalg“ m. v.). Denne specielle salgsmetode er i almindelighed ikke omfattet af forbudet mod uanmodet henvendelse, jfr. bemærkningerne til § 2, stk. 1.

Reglerne om fortrydelsesret ved aftaler indgået uden for fast forretningssted vil endelig omfatte køb på købestævner og udstillinger (messer), jfr. næringslovens § 15, stk. 1. I dette tilfælde er kontantkøb dog undtaget, jfr. stk. 3, nr. 4. Begrundelsen for indførelsen af fortrydelsesret i disse tilfælde er navnlig risikoen for, at forbrugeren fristes til at indgå en aftale, som ikke er tilstrækkelig overvejet (impulskøb).

Begrebet „*fast forretningssted*“ anvendes i forvejen i næringsloven og skal forstås i overensstemmelse hermed. Efter næringslovens § 10, stk. 2, er fast forretningssted „varige udsalgsteder, fabriks- og værkstedslokaler samt automater“. Uanset ordene „den erhvervsdrivendes faste forretningssted“ er det forudsat, at reglerne finder anvendelse i alle tilfælde, hvor aftalen ikke indgås på et fast forretningssted, dvs. også i tilfælde, hvor den erhvervsdrivende ikke har noget fast forretningssted.

Med „den erhvervsdrivende“ sigtes — ligesom i § 2, stk. 1 — ikke alene til indehaveren af virksomheden, men til alle, der arbejder for virksomheden som ansatte heri eller som repræsentanter for denne, herunder agenter og sælgere af enhver art.

Såfremt sælgeren benytter en anden erhvervsdrivende med fast forretningssted som sin repræsentant, vil der kun være fortrydelsesret, såfremt aftalen indgås, eller forbrugeren afgiver tilbud, uden for repræsentantens faste forretningssted.

Omfattet er kun tilfælde, hvor forbrugeren har afgivet accept eller tilbud (mundtligt eller skriftligt) under et *personligt møde* med den erhvervsdrivende eller dennes repræsentant. Reglerne gælder således ikke ved telefoniske aftaler og bestillinger. For disse tilfældes vedkommende ville det formentlig være vanskeligt at udforme praktisk anvendelige regler om fortrydelsesret, og behovet herfor er heller ikke stort, såfremt uanmodet telefonisk henvendelse til forbrugere som foreslået forbydes. Reglerne i kapitel 3 gælder heller ikke ved aftaler eller tilbud, som afsluttes eller afgives udelukkende skriftligt. I kapitel 4 er der imidlertid givet særregler om fortrydelsesret ved postordrevalg.

F. t. l. om visse forbrugeraftaler.

Det er en betingelse for reglerens anvendelse, at forbrugeren har *afgivet et løfte* under mødet enten ved at acceptere den erhvervsdrivendes tilbud, således at aftalen indgås straks på mødet, eller ved at afgive tilbud (købstilbud m. v., bestilling). Det sidste sigter navnlig til tilfælde, hvor forbrugeren har forhandlet med en repræsentant for firmaet, som ikke har fuldmagt til at indgå aftale, og hvor aftalen derfor først kommer i stand ved firmaets accept af forbrugeren tilbud (godkendelse af aftalen). Har parterne forhandlet uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, men har forbrugeren først afgivet accept eller tilbud på forretningsstedet, vil forholdet ikke være omfattet af stk. 1.

Stk. 1 omfatter aftaler om *køb af varer*. Ordet „vare“ anvendes her som i øvrigt i loven i betydningen fysisk løsørengstand og omfatter således ikke rettigheder, f. eks. aktier og obligationer.

I overensstemmelse med Forbrugerkommissionens henstilling (betænkning III s. 31) er der når bortses fra køb på købestævner og udstillinger, jfr. stk. 3, nr. 4 — i modsætning til norsk og svensk ret ikke gjort undtagelse for tilfælde, hvor forbrugeren under mødet eller senere har betalt købesummen fuldt ud. Betaling af købesummen kan ikke altid tages som udtryk for, at købet er tilstrækkeligt overvejet af forbrugeren.

Til stk. 2.

Ved stk. 2 indrømmes der, under samme betingelser med hensyn til stedet for aftalens indgåelse eller forbrugeren afgivelse af tilbud, fortrydelsesret ved en række aftaler om løbende tjenesteydelser (abonnementskontrakter m. v.) samt ved aftaler om tegning af abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter eller på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang. Den norske lov omfatter kun køb af løsøre, medens den svenske omfatter køb af løsøre samt abonnementskontrakter.

Aftaler om køb eller leje af fast ejendom eller om leje af løsøre vil således ikke blive omfattet af fortrydelsesretten. Spørgsmålet om fortrydelsesret ved køb af fast ejendom rejser en række særlige spørgsmål, som kræver en nærmere undersøgelse og vurdering, jfr. betænkning III, s. 98 f, og den afgrænsning af reglerens anvendelsesområde, som loven bygger på — aftaler indgået mellem erhvervsdrivende og private uden for fast forretningssted — kan næppe anses for relevant for så vidt angår aftaler om fast ejendom. Når aftaler om leje af løsøre, f. eks. biler og fjernsyn, ikke er medtaget, beror det på, at en ret til vederlagsfri brug i fortrydelsesperioden ikke ville være rimelig ved lejeaftaler, i hvert fald ikke ved de kortvarige, hvorfor der i modsat fald måtte fastsæt-

tes særlige bestemmelser af ret kompliceret art alene for lejeaftalerne.

Når bortses fra abonnementskontrakter m. v. er endvidere aftaler om tjenesteydelser holdt uden for reglerne om fortrydelsesret. Det ville uden tvivl være for vidtgående generelt at medtage aftaler om tjenesteydelser, idet sådanne aftaler — eksempelvis om udførelse af maler- eller snedkerarbejde på fast ejendom — på den ene side ganske sædvanligt indgås uden for fast forretningssted, medens der på den anden side næppe er større behov for indrømmelse af fortrydelsesret på dette område, navnlig når henses til, at fortrydelsesretten antagelig under alle omstændigheder måtte ophøre, når arbejdet er udført eller påbegyndt.

Med hensyn til forsikringsaftaler har forsikringsaftaleudvalget udtalt, at eventuelle regler herom efter udvalgets opfattelse bør omfatte alle forsikringsaftaler med forbrugere, uanset hvor tilbud afgives eller aftale indgås, og at eventuelle regler endvidere bør tilpasses de særlige forhold, der gør sig gældende i forbindelse med forsikringsaftaler. Udvalget fandt det herefter bl. a. af lovtekniske grunde mere hensigtsmæssigt, at forbrugeren adgang til at frigøre sig fra en forsikringsaftale reguleres i forsikringsaftaleloven.

I udvalgets fortsatte arbejde med dette spørgsmål vil indgå overvejelser af andre muligheder for, at forsikringstageren kan frigøre sig fra en forsikringsaftale, som han fortryder. Udvalget er indstillet på snarest muligt at afgive delbetænkning herom.

Justitsministeriet deler forsikringsaftaleudvalgets opfattelse, og forsikringsaftaler er derfor ikke medtaget under reglerne om fortrydelsesret i lovforslaget.

Det karakteristiske for de i nr. 1 nævnte aftaler er, at der er tale om *løbende tjenesteydelser*. Omfattet er navnlig de såkaldte abonnementskontrakter, jfr. foran i bemærkningerne til § 2, stk. 1. Blandt disse kan fremhæves kontrakter om gas- og sanitetservice samt kontrakter om vagt- og/eller rednings-tjeneste. Udover abonnementskontrakterne omfatter nr. 1 aftaler om undervisning, f. eks. brevkurser, aftaler om bogførings-, regnskabs- eller revisionsvirksomhed samt aftaler om legemspleje. Med det sidste sigtes til aftaler om eksempelvis slanke-, hår- og skønhedskure, hvorimod aftaler om personbehandling med diagnostisk eller (hovedsagelig) terapeutisk formål ikke er omfattet. Endelig er det tilføjet, at bestemmelserne også finder anvendelse på aftaler om „andre lignende tjenester“. Som eksempler kan nævnes kontrakter om „nøgleservice“ og kontrakter, hvorved den erhvervsdrivende påtager sig at administrere forbrugeren privatøkonomi.

Når der i nr. 2 tales om „abonnement . . . på lø-

bende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang", er hermed dels tænkt på aftaler om medlemskab af bogklubber, hvor forbrugeren eksempelvis forpligter sig til at aftage et vist antal af bogklubbens udgivelser om året, dels på udgivelser, som på den ene side ikke kan betegnes som tidsskrifter, men som på den anden side heller ikke er et led i et bogværk, hvis omfang på forhånd er fastlagt. Modsætningen til den type af løbende bogudgivelser, som der sigtes til i nr. 2, er udgivelse af et samlet bogværk, hvis omfang — i hvert fald omtrentligt — på forhånd er fastlagt. Her må aftalen betegnes som køb af et bogværk under udgivelse, og det er forudsat, at disse tilfælde skal henføres under stk. 1. Sondringen mellem de forskellige former for løbende bogudgivelser er uden betydning i relation til fortrydelsesretten, da alle typer af løbende bogudgivelser er omfattet heraf. Den har imidlertid betydning i relation til opsigelsesretten efter § 14, jfr. nærmere i bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 3.

Inden for aftaler om køb af vare, jfr. stk. 1, er der i stk. 3 gjort nogle undtagelser.

Nr. 1 vedrører tilfælde, hvor varen skal fremstilles eller tilpasses efter køberens individuelle behov. I disse tilfælde måtte fortrydelsesfristen — i modstrid med princippet i § 6, stk. 2 — under alle omstændigheder regnes fra dagen for mødet, og en fortrydelsesret ville i så fald indebære, at sælgeren ville betinge sig ikke at skulle påbegynde fremstillingen eller tilpasningen før fortrydelsesfristens udløb, hvilket efter omstændighederne ville være i modstrid med forbrugeren's interesser. Hertil kommer, at der er grund til at formode, at en aftale er tilstrækkelig overvejet fra forbrugeren's side, når han først har anmodet om måltagning m. v.

Ligestillet hermed må efter omstændighederne anses tilfælde, hvor et køb er kombineret med en aftale om at udføre en tjenesteydelse vedrørende det købte, f. eks. om at installere et oliefyr.

I nr. 2 og 3 foreslås, at køb af varer, som i henhold til næringsloven lovligt kan sælges ved omførsel eller på torve, markeder og dyrskuer, holdes uden for bestemmelserne om fortrydelsesret. Baggrunden herfor er, at der i disse tilfælde, når der er tale om forbrugerkøb, sædvanligvis er tale om småhandler vedrørende varer, som ikke egner sig til tilbagelevering (naturalprodukter). Det forekommer ikke betænkeligt, at varer, som lovligt kan sælges ved omførsel, herefter undtages såvel fra forbudet mod uanmodet henvendelse som fra fortrydelsesretten.

I nr. 4 gøres der undtagelse for køb på købestævner og udstillinger, såfremt aftalen opfyldes fra

begge sider straks ved aftalens indgåelse. Der vil i disse tilfælde ikke sjældent være tale om køb fra udenlandske erhvervsdrivende uden fast forretningssted i Danmark, hvilket ville kunne medføre betydelige praktiske vanskeligheder for begge parter i tilfælde, hvor forbrugeren ønskede at gøre fortrydelsesretten gældende. Samtidig vil der i reglen være tale om køb til mindre beløb. Kreditkøb samt køb, hvor salgsgenstanden først skal leveres senere, vil derimod være omfattet af fortrydelsesretten.

Betaling med check må anses for kontant betaling.

Endelig gøres der i nr. 5 undtagelse for køb på auktion, idet fortrydelsesret næppe er forenelig med denne særlige salgsform.

Til § 6.

§ 6 vedrører fristen for udøvelse af fortrydelsesretten.

I overensstemmelse med den svenske lov foreslås en frist på en uge. Efter den norske lov er fristen 10 dage, hvilket også er foreslået af Forbrugerkommissionen for så vidt angår postordresalg. Når justitsministeriet har foretrukket en frist på en uge, skyldes dette navnlig, at denne frist er væsentlig lettere at regne med.

Af større betydning end fristens længde er formentlig, fra hvilket tidspunkt fristen skal regnes. Efter den norske og svenske lov regnes fristen altid fra dagen for mødet med den erhvervsdrivende eller dennes repræsentant. Heri ligger, at den erhvervsdrivende ved køb altid kan betinge sig først at levere varen, når fortrydelsesfristen er udløbet, og ved andre aftaler (abonnementskontrakter m. v) først at påbegynde opfyldelsen efter dette tidspunkt.

For købs vedkommende er der imidlertid også den mulighed først at regne fristen fra dagen for overgivelsen af varen til køberen. For forbrugeren ville der være væsentlige fordele forbundet med en sådan regel. Det er ved køb indgået uden for fast forretningssted hovedreglen, at varen først leveres senere. Regnes fristen først fra overgivelsen, vil køberen i disse tilfælde altid få lejlighed til at prøve det købte og at undersøge det i ro og mag. Det er endvidere tænkeligt, at forbrugeren undertiden først overvejer købet for alvor, når han modtager varen, hvorfor denne løsning må antages generelt at sikre forbrugeren en udvidet beskyttelse mod „impulskøb“.

Væsentlige hensyn til sælgeren taler imidlertid imod en generel regel om, at fristen først regnes fra overgivelsen af varen. En sådan regel ville være

udtryk for, at sælgeren altid er forpligtet til at levere varen på prøve. Dette ville bl. a. kunne medføre en væsentlig belastning for sælgeren på grund af omkostningerne og besværet ved forsendelse og tilbagetagelse, ny emballering m. v.

Efter en afvejning af disse modstående interesser foreslås som den almindelige regel (*stk. 1 og stk. 2, 2. pkt.*) en kompromisløsning, hvorefter fristen regnes fra dagen for modet, såfremt køberen senest samtidig med dette har haft lejlighed til at undersøge det købte eller en vare af samme art, medens den, såfremt dette ikke er tilfældet, regnes fra den dag, hvor køberen har fået varen eller det første parti heraf i hænde. Denne løsning forekommer naturlig under hensyn til, at der i lovens kapitel 4 foreslås regler om fortrydelsesret ved postordresalg, idet disse regler netop som baggrund har, at køberen ikke har haft lejlighed til at undersøge varen. Løsningen er også foreslået i det finske forslag til konsumentskyddslovgivning.

Er en vare, f. eks. i forbindelse med „biografalg“, blevet demonstreret for en større forsamling, må forholdet henføres under *stk. 2, 2. pkt.*, såfremt forbrugeren reelt ikke har haft lejlighed til at undersøge den nærmere.

Bestemmelsen i *stk. 2, 1. pkt.*, som er ny i forhold til det tidligere lovforslag, er en særregel, der skal gælde ved aftaler om køb af bøger samt ved aftaler om abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter eller på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang. For såvidt angår disse aftaler foreslås det, at fristen *altid* først regnes fra den dag, hvor forbrugeren har fået det købte eller den første levering i hænde. Baggrunden for denne regel er et ønske om at sikre forbrugerne en udvidet beskyttelse i de tilfælde, hvor der efter ændringerne i forslaget fortsat vil være adgang til at rette uanmodet henvendelse til forbrugeren på dennes bopæl m.v., jfr. § 2, *stk. 2, nr. 2 og 3*, og bemærkningerne hertil. For bøgernes vedkommende er reglen foreslået af Den danske Forlæggerforening som en af de foranstaltninger, der kan træde i stedet for et forbud mod dorsalg.

I de tilfælde, der er omfattet af *stk. 2*, regnes fristen fra den dag, hvor forbrugeren har fået varen „i hænde“. Er varen fremsendt med post, og er forsendelsen henlagt til afhentning på posthuset, fordi forbrugeren ikke var hjemme ved udbringelsen, skal fristen således først regnes fra den dag, hvor forbrugeren indløser forsendelsen på posthuset.

Køberen vil i de af *stk. 2* omfattede tilfælde også inden modtagelsen af varen kunne træde tilbage fra aftalen ved at underrette sælgeren herom og vil endvidere efter *stk. 4* kunne bruge fortrydelsesret-

ten ved blot at undlade at modtage eller indløse sælgerens forsendelse.

Er et køb omfattet af *stk. 2*, og er det aftalt, at det købte skal leveres i flere partier, regnes fristen fra den dag, hvor forbrugeren fik det første parti i hænde. Som eksempel kan nævnes køb af et samlet bogværk under udgivelse. Her må fristen regnes fra modtagelsen af det første bind. Er der tale om en af de aftaler, som er nævnt i § 5, *stk. 2, nr. 2*, regnes fristen på tilsvarende måde fra det tidspunkt, hvor forbrugeren har fået den første levering, f. eks. det første nummer i henhold til en aftale om abonnement på et tidsskrift, i hænde.

Er forsendelsen sket gennem postvæsenet, vil der i tvivlstilfælde eventuelt kunne fremskaffes oplysning fra det pågældende postkontor om datoen for udleveringen til forbrugeren.

Der er i lighed med den norske lov, men i modsætning til den svenske, ikke foreskrevet nogen bestemt form for forbrugere ns underretning om, at han træder tilbage fra aftalen. En mundtlig, eksempelvis telefonisk, meddelelse vil således i princippet være tilstrækkelig, men da forbrugeren må kunne bevise, at han har afgivet underretningen rettidigt, vil skriftlig underretning i reglen være tilrådelig, og den største sikkerhed opnås selvsagt, såfremt underretningen gives i anbefalet brev.

Udtrykket „den erhvervsdrivende“ i *stk. 1* omfatter ligesom i § 5, *stk. 1*, også firmaets repræsentant. Har forbrugeren således på mødet forhandlet med en repræsentant, vil han også kunne underrette denne, og det følger herefter af § 16, at der ikke i denne forbindelse lægges vægt på en eventuel bestemmelse i kontrakten om, at repræsentanten ikke er bemyndiget til at modtage meddelelser fra forbrugeren.

Efter *stk. 3* er det tilstrækkeligt, at forbrugeren har afsendt underretningen med post inden fristens udløb, dvs. senest ugedagen efter mødet, henholdsvis varens overgivelse. Ligestillet med afsendelse pr. post må anses afsendelse pr. telegraf. Det er uden betydning, om den erhvervsdrivende herefter først modtager underretningen efter fristens udløb. Den norske og den svenske lov indeholder samme regel.

Skal varen sendes til forbrugeren, og fortryder denne aftalen inden eller ved forsendelsens fremkomst, ville det hverken være rimeligt eller hensigtsmæssigt at kræve, at forbrugeren skulle modtage varen og eventuelt betale for denne, således at han først derefter kunne underrette den erhvervsdrivende om sin tilbagetræden med anmodning om afhentning og i givet fald tilbagebetaling af vederlaget. Ved *stk. 4* er det derfor bestemt, at forbrugeren også, d.v.s. uden egentlig underretning til den er-

hvervsdrivende, kan gøre sin fortrydelsesret gældende ved blot at undlade at modtage eller indløse den erhvervsdrivendes forsendelse. Er der tale om en postforsendelse, som forbrugeren ikke indløser, vil forsendelsen efter henliggefristens udløb blive sendt tilbage til den erhvervsdrivende, og denne må herefter betragte aftalen som ophævet.

Forbrugers ret til at fortryde ved at undlade at modtage eller indløse den erhvervsdrivendes forsendelse må dog være betinget af, at fortrydelsesfristen ikke allerede er udløbet, forinden forsendelsen kom frem til ham, og stk. 4 har derfor navnlig betydning i de tilfælde, som er omfattet af stk. 2. Løber fristen efter stk. 1 fra mødet, og sendes varen med post, vil forbrugeren kun kunne fortryde efter stk. 4, såfremt forsendelsen forsøges eller er forsøgt afleveret på hans bopæl senest ugedagen efter mødet.

Stk. 4 finder også anvendelse ved de i § 5, stk. 2, nævnte aftaler, såfremt den erhvervsdrivende som led i aftalen sender varer, f. eks. undervisningsmateriale i forbindelse med et brevkursus, til forbrugeren.

I stk. 5 er givet en særregel for de tilfælde, hvor en erhvervsdrivende har optrådt som mellemmand for en privat sælger. Underretningen bør i disse tilfælde tillige kunne afgives direkte til den private sælger.

Til § 7.

For at sikre, at forbrugeren bliver opmærksom på fortrydelsesretten efter loven, foreslås det i stk. 1, at den erhvervsdrivende skal have pligt til at give forbrugeren tydelig skriftlig oplysning herom.

Oplysningen skal gives på mødet, selv om fristen i medfør af § 6, stk. 2, først løber fra den dag, hvor forbrugeren får varen i hænde.

Det foreslås i stk. 3, at justitsministeren får myndighed til at fastsætte bestemmelser om oplysningens form og indhold. Det vil herunder i overensstemmelse med den norske og den svenske lov eventuelt kunne bestemmes, at oplysningen skal gives i et særskilt dokument og således ikke gyldigt kan gives i aftaledokument, faktura eller i forbindelse med reklamemateriale m. v. Det vil endvidere kunne bestemmes, at oplysningen skal gives ved anvendelse af en af justitsministeriet udarbejdet tekst.

Virkningen af, at oplysningen ikke som foreskrevet gives på mødet, er efter stk. 2, at aftalen ikke er bindende for forbrugeren. Dette er i overensstemmelse med den norske og den svenske lov. Man har også overvejet en regel, hvorefter virkningen af manglende oplysning på mødet

skal være, at fortrydelsesfristen herefter først løber fra dagen for en eventuel senere modtagelse af oplysningen. Når justitsministeriet har foretrukket den strengere ugyldighedsregel, skyldes det bl. a., at en sådan regel i højere grad vil sikre, at forbrugeren får underretning om fortrydelsesretten.

Såfremt oplysningen ikke gives på mødet, er aftalen ikke bindende for forbrugeren, og den erhvervsdrivende vil ikke kunne „reparere“ dette blot ved senere at fremsende eller aflevere oplysningen med samtidig indrømmelse af en fortrydelsesret. Såfremt den erhvervsdrivende ønsker at gennemføre aftalen og at sikre sig imod, at forbrugeren gør ugyldigheden gældende, må han anmode forbrugeren om på ny at afgive tilbud eller accept, eventuelt i form af godkendelse (ratihabition) af det tidligere løfte. Sker dette under et møde uden for den erhvervsdrivendes forretningssted, skal oplysning om fortrydelsesret herefter gives i overensstemmelse med § 7.

Ugyldigheden i medfør af stk. 2 indebærer, at forbrugeren kan kræve sig frigjort fra aftalen, uden at retten hertil er begrænset af en bestemt tidsfrist. Heri ligger imidlertid ikke, at forbrugeren altid vil kunne fremsætte krav om aftalens ophævelse på et hvilket som helst senere tidspunkt. Bestemmelsen må forstås i overensstemmelse med almindelige regler om aftalers ugyldighed, og det følger heraf, at forbrugeren vil kunne fortabe sin ret til at gøre ugyldigheden gældende ved at forholde sig passiv eller ved at disponere over det modtagne på en sådan måde, at han må anses at have givet afkald på at gøre ugyldigheden gældende, jfr. bemærkningerne til § 3.

Til § 8.

Der opstår særlige spørgsmål om aftalens tilbageførelse, når den ene eller begge parter helt eller delvis har opfyldt aftalen, inden fortrydelsesretten gøres gældende. Herom er der givet bestemmelser i §§ 8 og 9, som i det væsentlige har samme indhold som de tilsvarende bestemmelser i den norske og den svenske lov.

§ 8 vedrører tilfælde, hvor den erhvervsdrivende har erlagt helt eller delvis, før fortrydelsesretten gøres gældende. Stk. 1-3 vedrører køb, medens stk. 4 vedrører abonnementskontrakter m. v. For købs vedkommende vil § 8 være aktuel i alle tilfælde, hvor fortrydelsesfristen først løber fra køberens modtagelse af varen, jfr. § 6, stk. 2.

Til stk. 1.

Ved køb er fortrydelsesretten betinget af, at køber holder den modtagne vare til disposition for

sælgeren i væsentlig samme stand og mængde, hvori den var, da køberen fik den i hænde.

I udtrykket „holder til disposition“ ligger, at det påhviler sælgeren at afhente genstanden hos køberen, og at sælgeren bærer omkostningerne ved og risikoen under tilbagetransporten. Der kan ikke med bindende virkning for forbrugeren træffes modsat aftale, jfr. § 16.

Køberen vil i almindelighed være forpligtet til at stille varen til disposition for sælgeren inden for normal arbejdstid.

I overensstemmelse med den norske og den svenske lov skal køberen stille salgsgenstanden til disposition „i væsentlig samme stand og mængde“. Det samme udtryk anvendes i købelovens § 57, som vedrører tilbagegivelse i tilfælde, hvor et køb hæves på grund af misligholdelse fra sælgerens side. Hermed er imidlertid ikke sagt, at spørgsmålet om væsentlighed nødvendigvis skal bedømmes på samme måde. Det må tages i betragtning, at købelovens § 57 vedrører en situation, hvor der foreligger misligholdelse fra sælgerens side, og endvidere, at køberen ved et opgør efter denne bestemmelse som hovedregel skal betale erstatning for en værdiforringelse. Begge dele taler for, at beskadigelser og forandringer i noget videre omfang bør tillægges betydning ved anvendelsen af fortrydelsesreglerne end ved anvendelsen af købelovens § 57.

Kravet om, at det modtagne skal holdes til disposition i væsentlig samme stand og mængde, sigter som udgangspunkt kun til selve varen, ikke til varens emballage. At køberen har fjernet emballagen og ikke kan tilbagegive denne eller ikke kan tilbagegive den i samme stand, vil således i almindelighed ikke afskære fortrydelsesretten. Såfremt emballagen er af en art, som normalt bruges af forbrugerne til opbevaring af varen, og den samtidig repræsenterer en ikke ubetydelig værdi for sælgeren, bør kravet om tilbagegivelse i væsentlig samme stand og mængde imidlertid også omfatte emballagen.

Bestemmelsen i 2. pkt. sigter til nogle undtagelsestilfælde, hvor selve ibrugtagningen af en vare medfører en formindskelse af dens salgsværdi, uanset at den for så vidt er i samme stand som før. Som eksempler kan nævnes en fabriksny bil og en plomberet gramfonoplade. Bestemmelsen kan kun påberåbes af sælgeren, såfremt ibrugtagningen konkret er af en sådan art, at den må antages at have mindsket varens salgsværdi, og forbrugeren under hensyn til varens art måtte være klar over denne følge af ibrugtagningen. Bestemmelsen bygger på den betragtning, at man i disse specielle tilfælde

med rimelighed kan kræve, at køberen gør sin stilling op, inden han tager varen i brug.

Køberen skal stille det modtagne til disposition i væsentlig samme stand og mængde. „hvori det var, da han fik det i hænde“. Det vil således ikke berøre køberens fortrydelsesret, at varen er blevet beskadiget under forsendelsen eller iøvrigt forinden. Han får den i hænde. I det omfang, fortrydelsesretten påberåbes, ligger heri en fravigelse fra købelovens § 10, hvorefter køberen bærer risikoen for varen under den del af forsendelsen, som falder efter leveringen, dvs. sælgerens overgivelse af varen til en fragtfører. Dette må ses i sammenhæng med stk. 2, som indebærer, at sælgeren også bærer risikoen for hændelig beskadigelse af varen, medens denne befinder sig hos køberen. Det indgår iøvrigt i justitsministeriets købelovssagkyndiges overvejelser vedrørende en lovgivning om forbruger køb at indføre en generel ændring af leveringsreglerne, således at al levering i forbruger køb først skal anses for sket, når køberen har modtaget varen, jfr. betænkning III s. 38 f.

Når køberen har givet sælgeren meddelelse om, at han træder tilbage fra købet, har han herefter ingen ret til at bruge varen. Dette fremgår af, at han skal holde varen til disposition for sælgeren, dvs. skal opbevare varen for denne.

Til stk. 2.

Stk. 2 vedrører spørgsmålet om, hvem der bærer risikoen for varens hændelige beskadigelse eller forringelse i den periode, hvor varen befinder sig hos køberen. I overensstemmelse med den norske og den svenske lov er det fundet rimeligt at lade sælgeren bære denne risiko, og stk. 2 har derfor karakter af en undtagelse fra kravet i stk. 1 om, at varen skal stilles til disposition i væsentlig samme stand og mængde som ved overgivelsen til køberen.

Når det er fundet rimeligt at lægge risikoen på sælgeren, beror dette bl. a. på, at det påhviler denne at afhente varen hos køberen, således at det afhænger af sælgerens forhold, hvor længe varen skal befinde sig hos køberen. Denne begrænsning kan ganske vist kun anføres for så vidt angår tiden efter, at sælgeren har fået underretning fra køberen om dennes tilbagetreden fra aftalen. En regel, hvorefter køberen skulle bære risikoen i tiden mellem varens modtagelse og underretningen til sælgeren, ville imidlertid ikke være let forståelig for forbrugerne og ville kunne give anledning til betydelig bevis tvivl. Under hensyn hertil og til, at situationen kun vil opstå i meget sjældne tilfælde, har man anset det for rigtigst at fastholde den enkle regel, at sæl-

geren bærer risikoen for hændelige beskadigelser i hele perioden indtil afhentningen.

Af almindelige bevisbyreregler følger, at det må påhvile køberen at godtgøre, at en beskadigelse, som er sket, efter han har fået varen i hænde, ikke skyldes uagtsomhed eller manglende omsorg fra hans side. Beskadigelser forvoldt ved uagtsomhed hos medlemmer af køberens husstand må sidestilles med hans egen uagtsomhed. I reglens formulering ligger, at køberen har pligt til i rimeligt omfang at drage omsorg for varen.

Til stk. 3.

Med henblik på den situation, at sælgeren ikke inden rimelig tid reagerer på køberens underretning om, at han træder tilbage fra aftalen, foreslås det, at der ligesom i den norske og den svenske lov optages en bestemmelse om, at varen vederlagsfrit tilfalder køberen, såfremt sælgeren ikke afhenter den inden 3 måneder. Det er givet, at køberen ikke kan være forpligtet til at opbevare genstanden i ubegrænset tid, og alternativet til den foreslåede enkle og klare regel ville være teknisk komplicerede bestemmelser om salg for sælgerens regning m. v. svarende til købelovens § 55, jfr. §§ 34 og 35, hvilket denne lidet praktiske situation næppe kan retfærdiggøre.

Er købesummen betalt helt eller delvis, kan køberen kræve tilbagebetaling, uanset at han efter stk. 3 tillige kan beholde salgsgenstanden.

3 måneders fristen regnes fra sælgerens modtagelse af køberens underretning om tilbagetrædelsen. Heri ligger, at virkningen ikke indtræder, såfremt sælgeren ikke har modtaget underretningen, og køberen bør derfor også af denne grund sikre sig det fornødne bevis.

Det er en selvfølge, at køberen ikke vil kunne påberåbe sig stk. 3, såfremt sælgeren på grund af køberens forhold, eksempelvis bortrejse eller uoplyst flytning, har været forhindret i at afhente varen inden for 3 måneders fristen.

Til stk. 4.

De øvrige af fortrydelsesretten omfattede aftaler (abonnementskontrakter m. m.) har alle karakter af løbende kontraktsforhold. Det kan for disses vedkommende tænkes, at den erhvervsdrivende har påbegyndt opfyldelsen af sine forpligtelser inden fortrydelsesfristens udløb. Når bortses fra genstande, som forbrugeren har modtaget som led i aftalen, kan der i disse tilfælde ikke ske tilbagegivelse, men dette skal efter forslaget ikke afskære forbrugeren fra at udnytte fortrydelsesretten, ligesom den erhvervsdrivende ikke skal kunne kræve vederlag for det allerede udførte arbejde m. v. Dette er fundet

ubetænkeligt under hensyn til, at der højst kan blive tale om, at den erhvervsdrivende har opfyldt aftalen i en uge. I øvrigt vil den erhvervsdrivende ved de af § 5, stk. 1, nr. 1, omfattende aftaler kunne betinge sig ikke at skulle påbegynde aftalens opfyldelse før fortrydelsesfristens udløb.

Det er forudsat, at stk. 1-3 som udgangspunkt skal anvendes analogt på varer, som forbrugeren har modtaget som led i en af § 5, stk. 2, omfattet aftale, eksempelvis undervisningsmateriale i forbindelse med et brevkursus eller bøger i forbindelse med indmeldelse i en bogklub. Man har imidlertid ikke anset det for fornødent at medtage en udtrykkelig bestemmelse herom. For visse varers vedkommende må man dog se bort fra kravet om tilbagegivelse. Dette gælder eksempelvis aviser og ugeblade modtaget som led i et nyttegnet abonnement, som fortrydes. Det vil endvidere ikke være rimeligt at afskære forbrugeren fra at træde tilbage fra en langvarig kontrakt, blot fordi han ikke kan tilbagegive visse genstande, som spiller en underordnet rolle for kontraktsforholdet som helhed, i væsentlig samme stand og mængde. I så fald bør fortrydelsesretten i stedet normalt betinges af, at forbrugeren erstatter varernes værdi.

Til § 9.

§ 9 vedrører tilfælde, hvor forbrugeren har betalt vederlaget helt eller delvis, forinden fortrydelsesretten gøres gældende. Efter *stk. 1* skal sælgeren tilbagebetale, hvad han har modtaget, inden rimelig tid efter modtagelsen af forbrugeren underretning om tilbagetrædelsen.

Når der ikke stilles krav om, at den erhvervsdrivende skal tilbagebetale straks efter modtagelsen af underretningen, beror dette på, at der ved køb bør gives sælgeren mulighed for at forlange salgsgenstanden udleveret samtidig med tilbagebetalingen, og at der bør gives sælgeren en rimelig frist til at træffe foranstaltninger til afhentning af genstanden hos køberen.

Den erhvervsdrivende skal tilbagebetale vederlaget eller den modtagne del heraf uden fradrag af nogen art. Han kan således ikke foretage fradrag af et beløb til dækning af omkostninger i forbindelse med afhentning eller ny emballering. Der kan ej heller foretages fradrag som erstatning for påståede beskadigelser af varen, idet lovens ordning er et enten/eller forstået på den måde, at sælgeren enten kan afvise at tage genstanden tilbage, fordi den ikke stilles til disposition i væsentlig samme stand og mængde som ved overgivelsen, eller tage genstanden tilbage med pligt til at tilbagebetale det erlagte vederlag uden fradrag. Der er imidlertid ikke noget i vejen for, at der i tilfælde, hvor køberen erkender,

at varen ikke kan tilbagegives i væsentlig uforandret stand, træffes aftale om, at genstanden alligevel tages tilbage, men mod kompensation for værdiforringelsen.

Efter *stk. 2* har forbrugeren tilbageholdsret i den modtagne vare til sikring af kravet på tilbagebetaling af vederlaget, smlg. købelovens § 57.

Til § 10.

Med hensyn til baggrunden for forslaget om indførelse af fortrydelsesret ved postordresalg henvises til de almindelige bemærkninger under pkt. 4.

Stk. 1 indeholder en definition af begrebet postordresalg og afgrænser herved området for fortrydelsesretten.

Hvad arten af de omfattede aftaler angår, har man fundet det rigtigt at begrænse anvendelsesområdet til aftaler om køb af vare. Principielt kunne bestemmelserne om fortrydelsesret ved postordre også tænkes anvendt på andre aftaler end køb, eksempelvis hvor forbrugeren afgiver bestilling på et brevkursus, som er beskrevet i katalog eller annonce. En fortrydelsesret ville her betyde, at forbrugeren kunne træde tilbage fra aftalen, f. eks. fordi det først tilsendte undervisningsmateriale m. v. ikke svarede til hans forventninger. Nogen synderlig effektiv beskyttelse ville der dog næppe ligge heri, og ved de fleste andre løbende aftaler ville en særlig fortrydelsesret ved postordre formentlig være helt uden interesse, idet den erhvervsdrivendes ydelse i almindelighed først vil kunne bedømmes efter nogen tids forløb. For de løbende aftalers vedkommende er der derimod behov for en generel regulering af forbrugers opsigelsesadgang, jfr. kapitel 5.

Bestemmelsen omfatter herefter heller ikke aftaler om tegning af abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter eller på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang, smlg. § 5, *stk. 2*, nr. 2.

Med hensyn til begrebet „vare“ henvises til bemærkningerne til § 5, *stk. 1*.

Omfattet er kun aftaler, ifølge hvilke varen skal sendes til køberen. Det er ikke nogen forudsætning, at forsendelsen sker pr. post. Også tilfælde, hvor sælgeren bringer varen med egne transportmidler, vil være omfattet. Det er endvidere uden betydning, om varen skal sendes ud over eller inden for „pladsens grænser“, jfr. købelovens §§ 10 og 11.

Den nærmere definition af postordresalg giver anledning til nogen tvivl. Postordresalg er karakteriseret ved, at den erhvervsdrivende har tilbudt varen i katalog, brochure, annonce eller lignende materiale og samtidig har tilbudt at sende varen til køberen ved dennes skriftlige eller telefoniske bestilling. Et yderligere karakteristisk træk er, at

tilbudsmaterialet i reglen indeholder en bestillingsseddel, som forbrugeren kan anvende ved afgivelse af bestilling. Justitsministeriet har derfor overvejet, om man for at få et skarpt kriterium burde begrænse området for fortrydelsesretten til tilfælde, hvor der foreligger en skriftlig eller telefonisk bestilling af en vare, som er tilbudt i katalog m. v. indeholdende en bestillingsseddel. Man har imidlertid ikke anset dette formelle kriterium for hensigtsmæssigt, dels fordi det allerede i dag forekommer, at postordreforetagender ikke optager bestillingsseddel i deres tilbudsmateriale, dels fordi et sådant kriterium kunne tænkes at medføre, at virksomhederne i et vist omfang ville undlade at optage bestillingssedler for derved at komme uden om reglerne om fortrydelsesret.

Efter definitionen er det derfor tilstrækkeligt, at sælgeren i katalog, brochure, annonce eller lignende materiale har tilbudt at sende varen efter skriftlig eller telefonisk bestilling. Herefter omfatter begrebet postordresalg også tilfælde, hvor en handlende over for en lokal kundekreds, f. eks. i en lokalavis eller i omdelt reklamemateriale, tilbyder at bringe varerne ud efter telefonisk bestilling. Efter sædvanlig sprogbrug betegnes sådanne tilfælde ikke som postordresalg, men man har ikke fundet det muligt at opstille en holdbar sondring på grundlag af, om varerne tilbydes sendt inden for et større eller mindre geografisk område. I stedet har man søgt at opnå en rimelig begrænsning i reglerens anvendelsesområde ved at undtage køb af varer til forbrug i husholdningen, jfr. *stk. 3*.

Indeholder tilbudsmaterialet ingen bestillingsseddel, vil der kun foreligge postordresalg, såfremt det på anden måde fremgår af materialet, at varen tilbydes sendt ved skriftlig eller telefonisk bestilling. At virksomheden har anført adresse og telefonnummer, vil i almindelighed ikke være tilstrækkeligt i denne henseende.

Indeholder tilbudsmaterialet en bestillingsseddel, vil der foreligge postordresalg, selv om køberen i det konkrete tilfælde ikke har anvendt denne, men på anden måde afgivet skriftlig bestilling eller har bestilt varerne telefonisk. Det er ikke ualmindeligt, at postordrefirmaerne i tilbudsmaterialet giver forbrugeren valget mellem enten at anvende bestillingssedlen eller at bestille telefonisk.

I tilfælde, hvor køberen afgiver bestilling uden anvendelse af bestillingsseddel, er det ingen betingelse, at han ved bestillingen henviser til det pågældende tilbudsmateriale.

Det sidste led i definitionen er, at køberen faktisk skal have afgivet sin bestilling skriftligt eller telefonisk. Der foreligger således ikke postordresalg, så-

fremt køberen efter at have set varen i sælgerens katalog m. v. bestiller denne ved personlig henvendelse i sælgerens forretning.

Det er forudsat, at der ikke foreligger postordresalg i tilfælde, hvor medlemmer af en bogklub bestiller bøger hos denne på grundlag af katalog m. v. udsendt af bogklubben som led i aftalen om medlemskab.

I stk. 3 gøres der undtagelser fra fortrydelsesretten ved postordresalg.

Det kan også ved postordresalg tænkes, at varen skal fremstilles eller tilpasses efter køberens individuelle behov, selv om dette næppe er særlig praktisk. I nr. 1 undtages disse tilfælde, jfr. bemærkningerne til § 5, stk. 3, nr. 1.

Undtagelsen i nr. 2 for levnedsmidler og andre varer til forbrug i husholdningen foreslås af flere grunde. Behovet for fortrydelsesret er næppe stort ved varer af denne type, hvorfor pligten til at afgive skriftlig oplysning om fortrydelsesretten, jfr. § 13, let ville få karakter af en unødig formalitet. Endvidere ville køberen alligevel ofte være afskåret fra at gøre fortrydelsesretten gældende på grund af kravet om, at varen skal tilbagegives til sælgeren på dennes forretningssted i væsentlig samme stand og mængde. Ved at undtage disse varer opnår man endelig at holde de fleste tilfælde, hvor en handlende blot har reklameret med udbringning af varer inden for sit lokale område, uden for reglerne om fortrydelsesret.

Undtagelsen for levnedsmidler indebærer, at fortrydelsesretten ikke omfatter postordresalg af dybfrosne fødevarer.

„Andre varer til forbrug i husholdningen“ omfatter eksempelvis brændsel og fyringsolie, rengøringsmidler, affaldsposer, kaffefiltre, toilet-papir og papirservietter. Undtagelsen bygger på en sondring mellem varer, som *forbruges* i husholdningen, og varer, som *bruges* i husholdningen. Den sidstnævnte kategori af varer, f. eks. køkken- og haveredskaber, er ikke undtaget fra fortrydelsesretten. Undtagelsen omfatter kun husholdningsvarer, og tøj er derfor ikke undtaget, uanset om det måtte være bestemt til sængangsbrug.

Til § 11.

§§ 11 og 12 indeholder bestemmelser om, hvorledes fortrydelsesretten gøres gældende ved postordresalg, og om aftalens afvikling i øvrigt. Som anført i bemærkningerne til stk. 1 bør det pålægges køberen at sørge for varens tilbagesendelse til sælgeren, når intet andet er aftalt. Det kan imidlertid tænkes, at postordrefirmaet har påtaget sig at afhente varen hos køberen, såfremt denne gør brug af

fortrydelsesretten. § 12 regulerer de sidstnævnte tilfælde, medens § 11 regulerer alle andre tilfælde.

Til stk. 1.

I overensstemmelse med den gældende praksis vedrørende køb på prøve foreslås det i stk. 1, at det påhviler køberen at træffe de fornødne foranstaltninger til varens tilbagetransport, såfremt han ønsker at bruge fortrydelsesretten. Dette er også lagt til grund i det finske forslag. En regel gående ud på, at køberen på samme måde som ved aftaler indgået uden for fast forretningssted blot skulle give sælgeren underretning og herefter stille varen til disposition for sælgeren på sin bopæl, ville kunne føre til misbrug og ville pålægge postordreforretningerne en betydelig byrde, som næppe kan anses for nødvendig til beskyttelse af forbrugernes interesser.

Det foreslås, at fristen for udøvelse af fortrydelsesretten ligesom ved aftaler indgået uden for fast forretningssted skal være en uge. Dette har man foretrukket frem for en frist på 10 dage som foreslået af Forbrugerkommissionen, jfr. bemærkningerne til § 6. Når henses til baggrunden for forslaget om fortrydelsesret ved postordresalg er det klart, at fristen ikke bør regnes fra aftalens indgåelse (køberens bestilling), men fra den dag, hvor køberen har fået varen i hænde. Senest ugedagen efter denne dag skal køberen have tilbagesendt eller, såfremt han selv bringer varen tilbage, tilbagegivet denne til sælgeren. Anvendes forsendelse, er det imidlertid tilstrækkeligt, at køberen inden fristens udløb har overgivet varen til en fragtfører, som har påtaget sig forsendelsen til sælgeren, smlg. § 6, stk. 3. Ved „fragtfører“ skal i overensstemmelse med købelovens § 10 forstås en selvstændig, dvs. af køberen uafhængig, transportvirksomhed, således at eksempelvis aflevering inden fristens udløb til post- eller jernbanebefordring eller til en fragtmænd er tilstrækkelig. Det er en betingelse, at selve varen er afsendt inden fristens udløb, og det er således ikke tilstrækkeligt, at køberen inden dette tidspunkt har givet sælgeren meddelelse om, at han ønsker at gøre brug af fortrydelsesretten, medmindre sælgeren i forbindelse hermed erklærer at være indforstået med en senere tilbagesendelse eller tilbagegivelse.

Den underretning om fortrydelsesretten, som sælgeren skal afgive i henhold til § 13, skal indeholde oplysning om, til hvilken adresse varen i givet fald skal tilbagesendes.

Fortrydelsesfristen løber fra den dag, hvor køberen har fået varen „i hænde“. Er varen fremsendt med post, og afleveres den til køberen på dennes bopæl, løber fristen fra dagen for afleveringen. Er køberen ikke hjemme ved udbringelsen, således at

F. t. l. om visse forbrugeraftaler.

forsendelsen henlægges på posthuset til afhentning, løber fristen først fra den dag, hvor køberen indløser forsendelsen på posthuset, jfr. bemærkningerne til § 6, stk. 2.

Fortrydelsesretten ved postordresalg er i første række begrundet i, at køberen bør have lejlighed til at besigtige varen. Køberen bør imidlertid også have adgang til at træde tilbage fra aftalen allerede inden eller ved modtagelsen af varen, f. eks. fordi han mener alligevel ikke at have råd, eller fordi han efter bestillingen er blevet bekendt med ufordelagtige oplysninger om postordrefirmaet. I sådanne tilfælde kan køberen efter 3. pkt. gøre sin fortrydelsesret gældende ved blot at undlade at modtage eller indløse sælgerens forsendelse. Vedrørende baggrunden for denne regel henvises til bemærkningerne til den tilsvarende bestemmelse i § 6, stk. 4. Såfremt sælgeren i tilfælde, hvor køberen benytter sig af sin ret til at undlade at modtage eller indløse forsendelsen, må afholde omkostninger ved tilbagetransporten, som i medfør af stk. 4 påhviler køberen, kan sælgeren kræve disse omkostninger refunderet af køberen.

Køberen kan også inden modtagelsen af varen fortryde ved at give sælgeren underretning herom. Sker dette, inden sælgeren har afsendt varen, kan køberen undgå at blive afkrævet eventuelle omkostninger ved tilbagetransporten.

Til stk. 2.

Ligesom ved aftaler indgået uden for fast forretningssted er fortrydelsesretten betinget af, at varen tilbagegives i væsentlig samme stand og mængde, hvori den var, da køberen fik den i hænde. Vedrørende dette krav kan derfor henvises til bemærkningerne til § 8, stk. 1. Det kan særligt fremhæves, at sælgeren i almindelighed ikke vil kunne afvise tilbagetrædelsen med den begrundelse, at varen ikke er tilbage sendt i den originale emballage.

Det er efter 1. pkt. en betingelse, at varen overgives til sælgeren på dennes forretningssted i væsentlig samme stand og mængde. Henvi sningen i 2. pkt. til § 8, stk. 2, udgør en undtagelse herfra, idet den indebærer, at sælgeren bærer risikoen for varens hændelige beskadigelse eller forringelse, såvel medens varen befinder sig hos køberen som under hele tilbagetransporten. Er varen blevet beskadiget under tilbagetransporten som følge af, at køberen ikke har sørget for forsvarlig indpakning, er beskadigelsen ikke hændelig, og sælgeren vil kunne afvise at tage varen tilbage, medmindre beskadigelsen er uvæsentlig.

Har køberen benyttet sig af sin ret til at undlade

at modtage eller indløse sælgerens forsendelse, vil han under ingen omstændigheder kunne gøres ansvarlig for beskadigelse, som er sket under frem- eller tilbagesendelsen.

Til stk. 3.

I almindelighed fremsender postordreforretningerne deres varer pr. efterkrav, således at køberen i reglen vil have betalt vederlaget eller i hvert fald en del heraf, når han gør fortrydelsesretten gældende. Køberen har herefter krav på tilbagebetaling af det erlagte vederlag, og principielt bør begge parter svarende til reglen i købelovens § 57, stk. 1, kunne kræve samtidig tilbagegivelse af de erlagte ydelser. Hvis køberen således inden fristens udløb selv bringer varen til sælgerens forretningssted og giver sælgeren lejlighed til at besigtige den, vil han kunne nægte at udlevere den, medmindre købesummen samtidig tilbagebetales.

Det almindelige vil imidlertid være, at køberen sender varen tilbage, og justitsministeriet har overvejet, om køberen i disse tilfælde burde have ret til at sikre sit tilbagebetalingskrav gennem fremsendelse pr. efterkrav. Man har imidlertid ment at måtte afvise dette, hvilket fremgår af, at sælgeren skal have haft lejlighed til at undersøge varen. Sælgeren har et rimeligt krav herpå, idet han som nævnt vil kunne afvise tilbagetrædelsen, såfremt varen ikke tilbagegives i væsentlig samme stand og mængde. Spørgsmålet har været behandlet i det norske forbrugerråd, som nåede til samme resultat.

Når sælgeren har modtaget varen og har haft lejlighed til at besigtige den, har han pligt til at tilbagebetale det modtagne vederlag straks herefter.

Sælgeren skal tilbagebetale købesummen eller den erlagte del heraf uden fradrag af nogen art, jfr. bemærkningerne til § 9. Køberen vil derimod ikke have krav på tilbagebetaling af et eventuelt beløb, som postordrefirmaet har opkrævet som særskilt betaling for fremsendelsen af varen til køberen.

Til stk. 4.

Hvor postordreforretningerne i dag frivilligt indrømmer køberne fortrydelsesret, er det i reglen forudsat, at køberen selv skal bære omkostningerne ved varens tilbagesendelse, såfremt han ønsker at udnytte fortrydelsesretten. I overensstemmelse med denne praksis fastslås det i stk. 4, at omkostningerne ved varens tilbagetransport påhviler køberen. Der vil naturligvis ikke være noget i vejen for, at reglen fraviges til fordel for køberen, eksempelvis ved at firmaet i sit katalog m. v. tilbyder at afholde eventuelle returomkostninger.

Når man har foretrukket denne løsning frem for en ufravigelig regel om, at omkostningerne ved tilbagetransporten påhviler postordrefirmaet, beror det bl. a. på den betragtning, at den meromkostning for firmaerne, som ville være en konsekvens af en sådan regel, må antages at ville blive overvæltet på køberne i almindelighed. Spørgsmålet kan således siges at være, om omkostningerne bør fordeles på samtlige købere i form af et mindre pristillæg, eller om den enkelte køber bør bære „sin egen“ omkostning, såfremt han ønsker at udnytte fortrydelsesretten. For det sidste taler, at forbrugeren ved postordrekøb med fortrydelsesret opnår den ikke uvæsentlige fordel, at han ved en meget ringe ulejlighed kan få varen på prøve i sit hjem. Det synes da ikke urimeligt, at han til gengæld må betale tilbagetransporten, såfremt han ikke ønsker at beholde den hjemtagne vare.

Hertil kommer, at de refusionskrav, som under den modsatte ordning ville opstå i de fleste tilfælde, hvor fortrydelsesretten gøres gældende, ville kunne give anledning til en række praktiske vanskeligheder, eksempelvis hvor køberen ikke ved tilbagesendelsen oplyser sælgeren om størrelsen af de afholdte omkostninger.

Hvis køberen har adgang til at hæve aftalen på grund af misligholdelse fra sælgerens side, hvilket navnlig vil kunne forekomme, hvor sælgeren i sit tilbudsmateriale har givet urigtige eller vildledende oplysninger om varen, må det antages at følge af almindelige regler, at køberen kan kræve omkostningerne ved tilbagesendelsen refunderet af sælgeren. Dette gælder uanset stk. 4, idet lovens regler om fortrydelsesret ikke gør nogen indskrænkning i forbrugers adgang til at påberåbe sig andre regler, som stiller ham bedre, jfr. de almindelige bemærkninger under pkt. 10. Iøvrigt følger det af almindelige regler, at køberen, såfremt der foreligger en hævebegrundende mangel, i almindelighed ikke kan være forpligtet til at sørge for tilbagetransporten, men kan nøjes med at stille varen til disposition for sælgeren til afhentning på bopælen.

Til § 12.

Har sælgeren påtaget sig at afhente varen hos køberen, såfremt denne bruger fortrydelsesretten, gælder der samme regler med hensyn til udøvelse og gennemførelse af fortrydelsesretten som ved aftaler indgået uden for fast forretningssted, hvor lovens ordning netop er, at sælgeren skal sørge for varens afhentning. Underretning om tilbagetrædelse skal gives senest ugedagen efter, at køberen har fået varen i hænde, smlg. § 6, stk. 2.

I øvrigt henvises til bemærkningerne til de bestemmelser, hvortil der henvises i § 12.

Til § 13.

I almindelighed vil der være henvist til fortrydelsesretten i sælgerens skriftlige tilbudsmateriale. Men dels vil der ikke være pligt hertil, dels vil en sådan henvisning ikke være tilstrækkelig garanti for, at køberens opmærksomhed faktisk bliver henledt herpå. Det foreslås derfor i *stk. 1*, at der svarende til § 7 for så vidt angår aftaler indgået uden for fast forretningssted pålægges sælgeren en pligt til at give køberen tydelig skriftlig oplysning om fortrydelsesretten i forbindelse med varens fremsendelse. Herved sikres det, at forbrugeren bliver gjort opmærksom på sin ret på det relevante tidspunkt, nemlig når han modtager varen. Oplysningen vil, medmindre justitsministeriet bestemmer andet i medfør af *stk. 3*, kunne gives eksempelvis på en medfølgende faktura under forudsætning af, at den fremtræder på tydelig måde.

I oplysningspligten ligger også, at det skal fremgå klart, til hvilken adresse varen i givet fald skal tilbagesendes.

Med hensyn til ugyldighedsbestemmelsen i *stk. 2* kan henvises til bemærkningerne til § 7, *stk. 2*.

Med hensyn til *stk. 3* henvises til bemærkningerne til den tilsvarende bestemmelse i § 7, *stk. 3*.

Til § 14.

Bestemmelsens formål er at sikre forbrugeren en ufravigelig ret til at opsig kontrakter om løbende tjenesteydelser samt en række andre langvarige kontrakter med et vist kortere varsel. Vedrørende baggrunden for forslaget henvises til de almindelige bemærkninger under pkt. 6.

§ 14 omfatter ligesom lovens øvrige bestemmelser alene forbrugerftaler, jfr. § 1. Bortset fra aftaler om forsikring og om leje, omfatter bestemmelsen de fleste typer af langvarige kontrakter, som forbrugere i praksis kommer ud for. Når forsikringsaftaler ikke er medtaget, beror det på, at spørgsmålet om indførelse af en ufravigelig opsigelsesret for disses vedkommende overvejes i justitsministeriets forsikringsaftaleudvalg, og at en regel herom i givet fald bør optages i forsikringsaftaleloven, jfr. betænkning III, s. 82. Det har været overvejet at medtage aftaler om leje (leasing) af løsøre, f. eks. biler og fjernsyn, men justitsministeriet har fundet det rigtigst ikke at medtage disse aftaler under opsigelsesreglen. Dette skyldes bl. a., at lejen ofte fastsættes under hensyn til kontraktens løbetid.

Stk. 1 angår aftaler om løbende tjenesteydelser,

herunder de såkaldte abonnementskontrakter. Det drejer sig nærmere bestemt om de aftaler, der er nævnt i § 5, stk. 2, nr. 1, dvs. aftaler om tilsyn eller vedligeholdelse af fast ejendom eller løsøre, om vagt- eller redningstjeneste, om undervisning, om bogforings-, regnskabs- eller revisionsvirksomhed, om legemspleje eller om andre lignende tjenester. Med hensyn til arten af disse aftaler henvises til bemærkningerne til § 5, stk. 2, nr. 1. § 14, stk. 1 omfatter alle aftaler af denne type, uanset under hvilke omstændigheder aftalen er indgået. Opsigelsesretten efter stk. 1 gælder således i modsætning til fortrydelsesretten efter § 5 også i tilfælde, hvor aftalen er indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller er indgået pr. korrespondance eller telefonisk.

For såvidt angår løbende tjenesteydelser skal forbrugeren have ret til at opsiges aftalen med 3 måneders varsel til udgangen af en måned, når der er gået 9 måneder efter aftalens indgåelse. Bestemmelsen svarer til Forbrugerkommissionens forslag med den ændring, at uopsigelsesperioden efter aftalens indgåelse er sat til 9 måneder i stedet for et år, og at opsigelsesvarslet er sat til 3 måneder i stedet for 6 måneder. En sådan skærpelse i forhold til Forbrugerkommissionens forslag er efter justitsministeriets opfattelse ønskelig, og de foreslåede frister varetager efter ministeriets opfattelse i tilstrækkeligt omfang hensynet til de erhvervsdrivende. Når man har valgt at sætte uopsigelsesperioden til 9 måneder, beror det på, at dette i forbindelse med en ret til at opsiges med 3 måneders varsel indebærer, at virksomheden vil kunne forlange, at forbrugeren er bundet til kontrakten i et år efter dens indgåelse. Da opsigelse skal ske til udgangen af en måned, vil forbrugeren dog kunne blive bundet lidt længere end et år.

Såfremt forbrugeren inden 9 måneder efter aftalens indgåelse opsiges kontrakten, må dette betragtes som en opsigelse til det tidligste tidspunkt, ifølge hvilket aftalen kan opsiges efter § 14, stk. 1, medmindre opsigelse efter kontraktens egen opsigelsesbestemmelse kan ske til et tidligere tidspunkt.

Som anført i de almindelige bemærkninger under pkt. 6 anmodede Folketingets retsudvalg i forbindelse med behandlingen af forslaget om indførelse af generalklausulen i aftalelovens § 36 justitsministeriet om at overveje en bestemmelse, hvorefter abonnementskontrakter skulle kunne opsiges efter et års forløb med et vist varsel, „medmindre dette i det konkrete tilfælde ville være urimeligt“. Et sådant forbehold om, at forbrugeren dog ikke kan opsiges i overensstemmelse med hovedreglen, såfremt dette ville være urimeligt i forhold til den erhvervsdrivende, er ikke medtaget. Det ville gøre retsstillingen

usikker og ville kunne påberåbes som grundlag for optagelse af opsigelsesbestemmelser i virksomhedernes standardkontrakter, som stiller forbrugeren ringere end lovens hovedregel, uden at der kunne føres effektiv kontrol med berettigelsen heraf.

Stk. 2 angår aftaler om abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter eller på løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang, jfr. § 5, stk. 2, nr. 2. Med hensyn til „løbende bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang“ henvises til bemærkningerne til § 5, stk. 2, § 14, stk. 2, finder ligesom stk. 1 anvendelse, uanset under hvilke omstændigheder aftalen er indgået.

Det foreslås, at de af stk. 2 omfattede aftaler altid skal kunne opsiges af forbrugeren med 3 måneders varsel til udgangen af en måned, når der er gået 3 måneder efter aftalens indgåelse. I det tidligere lovforslag sidestillede man de i § 5, stk. 2, nr. 2, nævnte aftaler om abonnement på aviser og tidsskrifter m.v. med de i § 5, stk. 2, nr. 1, nævnte aftaler om løbende tjenesteydelser. I forbindelse med overvejelserne vedrørende den ny bestemmelse i § 14, stk. 3, har man imidlertid fundet det rigtigt at forkorte den maksimale uopsigelsesperiode efter aftalens indgåelse til 3 måneder for så vidt angår de i § 5, stk. 2, nr. 2, nævnte aftaler. Dette indebærer, at den erhvervsdrivende ved disse aftaler højest kan forlange, at forbrugeren er bundet ved aftalen i 6 måneder (eller lidt længere, fordi opsigelse skal ske til udgangen af en måned) efter dens indgåelse. De hensyn, som ved visse aftaler om løbende tjenesteydelser taler for, at den erhvervsdrivende bør kunne forlange, at forbrugeren binder sig for op til et år efter indgåelsen, gør sig ikke gældende med samme styrke ved aftaler om abonnement på aviser og tidsskrifter m.v.

Stk. 3 er ny i forhold til det tidligere lovforslag. Ved denne bestemmelse indføres der opsigelsesret for forbrugeren ved aftale om køb af bogværker, ifølge hvilken de enkelte bind skal leveres efterhånden. Stk. 3 finder imidlertid i modsætning til stk. 1 og stk. 2 kun anvendelse, når aftalen er indgået uden for fast forretningssted, jfr. § 5, stk. 1. Det foreslås, at opsigelsesretten efter stk. 3 skal være den samme som efter stk. 2. Forbrugeren skal således altid kunne opsiges aftalen med 3 måneders varsel til udgangen af en måned, når der er gået 3 måneder efter aftalens indgåelse.

Baggrunden for bestemmelsen er, at det nu foreslås at opretholde adgangen til dørsalg af bøger. Man har derfor overvejet mulighederne for på anden måde at sikre forbrugerne mod misbrug i forbindelse med dørsalg af bøger og har fundet, at en opsigelsesret som foreslået vil kunne udgøre et væsentligt

supplement til fortrydelsesretten, jfr. herved særreglen i § 6, stk. 2, 1. pkt. og bemærkningerne hertil. En opsigelsesret ved dørsalg af bogværker er af Den danske Forlæggerforening navnt som en af de mulige beskyttelsesregler, som vil kunne træde i stedet for et forbud mod dørsalg af bøger.

Stk. 3 omfatter „aftale om køb af et bogværk, ifølge hvilken de enkelte bind skal leveres efterhånden“ i modsætning til aftale om „abonnement på bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang“, jfr. om denne sontring i bemærkningerne til § 5, stk. 2. Sontringen har den betydning, at der ved abonnement på bogudgivelser af ikke forud fastlagt omfang er opsigelsesret efter stk. 2, uanset hvor aftalen er indgået, medens der ved køb af bogværker kun er opsigelsesret, såfremt aftalen er indgået uden for fast forretningssted. Er aftalen indgået ved dørsalg, er sontringen uden betydning, da opsigelsesretten efter stk. 3 er den samme som efter stk. 2.

Også *stk. 4* er ny i forhold til det tidligere lovforslag. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at forbrugeren gøres opmærksom på opsigelsesretten. I forbindelse med den ny bestemmelse i stk. 3 om opsigelsesret ved køb af bogværker uden for fast forretningssted har man overvejet, om man burde pålægge den erhvervsdrivende en pligt til at oplyse om opsigelsesretten samtidig med oplysningen om fortrydelsesretten, dvs. på mødet, jfr. § 7, stk. 1. Da spørgsmålet om opsigelse i reglen først vil opstå et stykke tid efter aftalens indgåelse og modtagelsen af det første bind, og da man må regne med, at forbrugeren ofte ikke vil opbevare andet af det modtagne skriftlige materiale end selve kontrakten, har man imidlertid ment, at en bestemmelse som den foreslåede vil give en større sikkerhed for, at forbrugeren bliver opmærksom på opsigelsesretten på det tidspunkt, hvor spørgsmålet er aktuelt.

Standardkontrakter vedrørende de af stk. 1 og 2 omfattede aftaler vil allerede idag i almindelighed indeholde en opsigelsesbestemmelse. For disse aftalers vedkommende er formålet med stk. 4 derfor i første række at sikre, at virksomhederne ikke i deres kontrakter optager opsigelsesbestemmelser, som er uforenelige med lovens regler. Det følger ganske vist af § 16, at opsigelsesretten efter § 14 kan påberåbes uanset indholdet af kontraktens opsigelsesbestemmelse, men der bør gribes ind over for selve anvendelsen af opsigelsesbestemmelser, som ikke er i overensstemmelse med § 14, idet virksomhederne ikke bør kunne spekulere i forbrugernes eventuelle ukendskab til den lovbestemte opsigelsesret.

Stk. 4 finder kun anvendelse i tilfælde, hvor aftalen er indgået ved anvendelse af en standard-

formular (standardkontrakt). Stk. 4 omfatter således ikke individuelt udformede aftaler, selv om disse er skriftlige. Bestemmelsen finder heller ikke anvendelse, hvor der ikke findes noget kontraktsdokument, men eksempelvis blot en skriftlig bestilling fra forbrugeren på grundlag af en annonce og den erhvervsdrivendes accept af bestillingen, således som det formentlig ofte vil være tilfældet ved de af stk. 2 omfattede aftaler om abonnement på aviser, ugeblade og tidsskrifter. Ved de øvrige aftaler, der er omfattet af stk. 1-3, vil der formentlig i langt de fleste tilfælde foreligge en standardkontrakt.

Overtrædelse af stk. 4 er sanktioneret med bøde, jfr. § 18, stk. 1, idet man har fundet det vanskeligt at finde en egnet civilretlig sanktion.

Uforenelig med forbrugers ret til opsigelse efter stk. 1-3 er ikke alene bestemmelser om længere uopsigelighedsperiode og opsigelsesvarsel end fastsat i stk. 1-3, men tillige bestemmelser om, at kontrakten kun kan opsiges pr. en bestemt dato — eksempelvis ved årsskifte — idet stk. 1-3 giver ret til opsigelse til udgangen af enhver af årets måneder.

Når der i stk. 4, 1. pkt., tales om, at opsigelsesbestemmelsen „i givet fald“ skal angive, fra hvilket tidspunkt aftalen kan opsiges af forbrugeren, ligger der heri, at der naturligvis ikke er noget i vejen for, at der ikke fastsættes nogen uopsigelighedsperiode, således at aftalen straks efter indgåelsen vil kunne opsiges med det angivne varsel.

Det er forudsat, at § 14 ikke på forhånd udelukker, at forbrugeren i det enkelte tilfælde vil kunne påberåbe sig generalklausulen i aftalelovens § 36 som grundlag for tilsidesættelse af en bestemmelse om en vis tids uopsigelighed, uanset at bestemmelsen er forenelig med opsigelsesretten efter § 14, jfr. de almindelige bemærkninger, pkt. 10.

Når bortses fra bestemmelsen i § 14, stk. 4, foreslås det, at § 14 også skal finde anvendelse på aftaler, som er indgået før lovens ikrafttræden, jfr. § 19, stk. 3. Dette indebærer, at tidligere indgåede aftaler, som har løbet i 9, henholdsvis 3 måneder, efter lovens ikrafttræden vil kunne opsiges med tre måneders varsel. Justitsministeriet har ikke fundet afgørende betænkeligheder ved denne regulering af bestående kontraktsforhold. En generel regulering, som også omfatter allerede indgåede aftaler, er ikke ukendt på andre områder. Der kan bl. a. henvises til lejelovgivningen. Opsigelsesretten efter § 14 bygger på en rimelighedsvurdering, som naturligt må komme til anvendelse uanset tidspunktet for kontraktens indgåelse. Hertil kommer, at der for de tidligere indgåede aftalers vedkommende er større behov for at sikre forbrugeren den beskyttelse, som opsigelses-

retten indebærer, end ved de aftaler, der indgås efter lovens ikrafttræden, idet forbrugerne ved de tidligere indgåede aftaler ikke har været beskyttet af bestemmelser om forbud mod uanmodet henvendelse og om fortrydelsesret.

Til § 15.

Det vil kunne forekomme, at forbrugeren på det tidspunkt, hvor han opsiges kontrakten, har betalt for en periode, der ligger efter tidspunktet for aftalens ophør ifølge opsigelsen. Det følger af almindelige regler, at forbrugeren i denne situation vil have krav på tilbagebetaling af det for meget betalte beløb. Når man alligevel har fundet det rigtigt at optage en udtrykkelig bestemmelse herom i loven, er det dels for at fastslå, at tilbagebetalingen skal ske straks efter opsigelsen, dels for at hindre forsøg på at afskære tilbagebetalingskravet gennem optagelse af en hertil sigtende bestemmelse i kontrakten.

Til § 16.

Lovens formål er at beskytte forbrugeren som den i almindelighed svagere kontraktspart. Dette formål ville ikke kunne sikres, såfremt forbrugeren gyldigt kunne fraskrive sig de rettigheder, loven tillægger ham. Det bestemmes derfor i § 16, at loven ikke kan fraviges til skade for forbrugeren. Denne kan således ikke gyldigt give afkald på den fortrydelsesret, som tilkommer ham i henhold til kapitel 3 og 4, hverken på forhånd eller senere inden fortrydelsesfristens udløb, og det kan ej heller gyldigt aftales, at fortrydelsesfristen skal være kortere end efter lovens regler. En anden vigtig konsekvens af princippet om lovens ufravigelighed er, at forbrugeren ved kontrakter om løbende tjenesteydelser m. v. kan påberåbe sig opsigelsesretten efter § 14 uanset indholdet af kontraktens opsigelsesbestemmelser, jfr. bemærkningerne til § 14.

Der er derimod intet i vejen for, at forbrugeren ved aftale tillægges beføjelser, som stiller ham bedre

end lovens regler. Som praktiske eksempler kan nævnes, at der aftales længere fortrydelsesfrist end en uge, eller bestemmelser i langvarige kontrakter, som giver forbrugeren ret til at opsiges kontrakten med kortere varsel end efter § 14.

Det forhold, at forbrugeren i visse henseender tillægges beføjelser, som stiller ham bedre end efter lovens regler, bevirker ikke, at han i andre henseender gyldigt kan indgå på kontraktvilkår, som er mindre fordelagtige end lovens regler. Om loven er fraveget til skade for forbrugeren, skal således afgøres for hvert enkelt kontraktvilkår for sig og ikke på grundlag af en samlet vurdering af kontraktens fordelagtighed.

Til § 17.

Bestemmelsen svarer til gældslovens § 5, stk. 2.

Til § 18.

Overtrædelse af forbudet mod uanmodet personlig eller telefonisk henvendelse skal ligesom overtrædelse af det gældende forbud i næringslovens § 11 kunne straffes med bøde.

§ 14, stk. 4, kan overtrædes dels ved, at der ingen opsigelsesbestemmelse optages i standardkontrakten, dels ved, at der optages en opsigelsesbestemmelse, som er i strid med opsigelsesretten efter stk. 1-3.

Til § 19.

Med hensyn til *stk. 3* henvises til bemærkningerne til § 14.

Til § 21.

Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland.

Under hensyn til, at næringsloven ikke gælder for Færøerne, idet spørgsmål om næringsvæsenet ifølge den færøske hjemmestyreløvs et særanliggende, kan kapitel 2, som afløser næringslovens § 11, dog ikke sættes i kraft for Færøerne.

Næringslov.

Lov nr. 601 af 10. december 1975.

Kapitel 3.

Handlende, håndværkere og industridrivende.

§ 10. Varer må kun sættes fra fast forretningssted, jfr. dog §§ 12-14.

Stk. 2. Fast forretningssted er varige udsalgssteder, fabriks- og værkstedslokaler samt automater.

§ 11. Personlig henvendelse om bestilling af varer til senere udbringning fra fast forretningssted eller på udførelse af håndværksmæssigt eller industrielt arbejde må kun finde sted efter forudgående anmodning fra kunden.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke henvendelser om bestilling på de i § 12, stk. 1 og 2, nævnte varer, på bøger og på håndværksmæssige arbejdsydelser, der kun kan udføres på stedet, eller henvendelse til erhvervsdrivende og offentlige institutioner om bestilling på varer og ydelser, der anvendes i vedkommende virksomhed.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 omfatter tilige enhver optagelse af bestillinger for udenlandsk regning.

§ 12. Ved omførsel kan personer, uanset at betingelserne for at drive næring som handlende, håndværker og industridrivende ikke er opfyldt, sælge

- a) naturalprodukter af jordbrug, husdyrhold og fiskeri, sådanne naturalprodukter, der er konserveret ved frysning, røgning eller saltning, samt brød, mælk, fløde, konsum-is, ost, smør og margarine;
- b) aviser, ugeblade og tidsskrifter, dog kun på gader og pladser.

Stk. 2. Den, der i henhold til stk. 1 alene omfører fiskevarer, kan i forbindelse hermed omføre tilbehør hertil samt fiskehermetik.

Stk. 3. Den, der driver næring som handlende, håndværker og industridrivende, kan omføre varer til salg til erhvervsdrivende, der anvender de pågældende varer i deres virksomhed.

Stk. 4. I øvrigt må salg ved omførsel ikke finde sted.

Stk. 5. På køretøj, skib eller telt, der benyttes til salg i henhold til stk. 1, skal sælgerens navn og adresse tydeligt anføres.

§ 13. I særlige tilfælde kan handelsministeren give personer og selskaber m. v. tilladelse til for et begrænset tidsrum ad gangen at omføre nærmere angivne varer til salg.

§ 14. Ved torvehandel, på markeder og ved dyrskuer kan der sælges næringsmidler, der hidrører fra jordbrug, husdyrhold og fiskeri, husdyr samt danske husflidsprodukter. Sådant salg kan finde sted, uanset at betingelserne for at drive næring som handlende, håndværker og industridrivende ikke er opfyldt.

Stk. 2. Torvehandel må kun finde sted på de tider og steder samt på de vilkår, som kommunalbestyrelsen fastsætter i samråd med politimesteren, i København politidirektøren.

§ 15. Handelsministeren kan undtage næringsvirksomhed på købestævner og udstillinger fra bestemmelserne i denne lov.

Stk. 2. Handlende, håndværkere og industridrivende kan holde udstilling og i udstillingslokalet — også i den almindelige butikslukketid — optage bestillinger. Udstillingslokalet må kun holdes åbent for og bestillinger kun modtages fra næringsdrivende, som anvender de pågældende varer i deres virksomhed.

Stk. 3. Udstillinger, som nævnt i stk. 2, må ikke afholdes i butikker m. v., der omfattes af lukkeloven.

Norsk lov 24. mars 1972 nr. 12 om angrefrist ved visse aftaler om forbrukerkjøp.

§ 1.

Denne lov gjelder når kjøperen inngår avtale eller inngir kjøpetilbud (ordre) om forbrukerkjøp i nærvær av selgeren eller hans representant på annet sted enn et fast utsalgssted for selgeren eller representanten.

Med forbrukerkjøp menes i denne lov kjøp fra en yrkesselger i denne egenskap av ting som etter forholdene framtrer hovedsakelig til personlig bruk for kjøperen, hans husstand eller omgangskrets eller til deres personlige formål ellers.

§ 2.

Kjøperen kan frågå avtalen eller ordren når han underretter selgeren om dette innen utløpet av den 10. dag som følger etter den dag kjøperen inngikk avtalen eller innga ordren (angrefrist). Ender fristen på en søndag, lørdag, helgedag eller den 1. eller 17. mai, løper den først ut den nærmeste virkedag som følger etter. Når meddelelsen innleveres til posten eller til telegrafstasjon, skal den regnes som meddelt selgeren.

§ 3.

Avtalen kan ikke frågås i medhold av § 2 etter at kjøperen uten forbehold har betalt kjøpesummen helt ut, med mindre denne helt eller delvis er avgjort ved bruk av veksel eller kredittkort eller ved hjelp av lån fra selgeren eller lån som selgeren har formidlet.

§ 4.

Kjøperen skal samtidig med at han inngår avtalen eller inngir ordren, få overlatt et formular som tydelig opplyser om kjøperens rett etter denne lov. Dette må iakttas for at kjøperen skal bli bundet av avtalen før den eventuelt er oppfylt i samsvar med § 3.

Dersom selgeren opptrer ved en representant som ikke har fullmakt eller bare begrenset fullmakt til å inngå avtale, skal

formularet også inneholde opplysninger om dette. Det samme gjelder dersom representanten ikke har fullmakt til å gi muntlig tilsagn enten i tillegg til den skriftlige ordre eller avtale eller som avviker fra denne. Inneholder ikke formularet opplysninger som nevnt i dette ledd, kan selgeren ikke gjøre gjeldende fullmaktsmangelen dersom kjøperen med rimelighet kunne gå ut fra at avtalen eller tilsagnet var bindende for selgeren.

Kongen kan gi nærmere regler om innholdet og utformningen av det formular som er nevnt i denne paragraf.¹⁾

§ 5.

Dersom kjøperen frågå avtalen etter § 2, plikter selgeren å gi tilbake hva han har mottatt av vederlaget innen rimelig tid etter at kjøperen har stilt kjøpsgenstanden til disposisjon for selgeren til avhenting. Kan kjøperen ikke tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde som han har mottatt den, kan han bare frågå avtalen dersom tingens undergang eller forringelse ikke skyldes mangel på tilbørlig omsorg fra hans side. Kjøperen kan nekte å utlevere kjøpsgenstanden om han ikke samtidig får tilbake sin egen ytelse. Dersom selgeren ikke henter tingen innen 3 måneder fra den dag kjøperen inngikk avtale eller innga ordren, tilfaller den kjøperen vederlagsfritt.

§ 6.

Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for kjøperen.

§ 7.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.²⁾

¹⁾ Gitt ved kgl. res. 24. mars 1972.

²⁾ Fra 1. juli 1972 iflg. kgl. res. 24. mars 1972.

Svensk lov af 4. juni 1971 om hemförsäljning m. m.

1 §. Denna lag äger tillämpning vid yrkesmässig försäljning av lös egendom, som är avsedd huvudsakligen för enskilt bruk, i fall då köparen avger anbud eller svar på anbud vid sammanträffande med säljaren eller ombud för denne i köparens bostad eller eljest på annan plats än säljarens eller ombudets fasta försäljningsställa.

Lagen gäller under motsvarande förut-sättningar även i fråga om näringsidkares åtagande att mot vederlag fortlöpande tillhandagå någon med underhåll eller tillsyn av egendom, undervisning eller andra liknande tjänster.

I fråga om avtal, som slutes och på ömse sidor fullgöres vid sammanträffandet, gäller lagen endast om köparen betalar köpeskillingen eller del därav med användande av kreditbevis eller med belopp som han erhåller som lån av säljaren eller genom dennes förmedling.

2 §. Köparens anbud eller svar är gällande mot honom endast om han av säljaren eller dennes ombud vid sammanträffandet mottager en särskild handling, varigenom han erinras om sina rättigheter enligt denna lag, och bekräftar mottagandet genom sin underskrift på ett exemplar av handlingen. Det exemplar som överlämnas till köparen skall vara åtföljt av blankett för meddelande enligt 4 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer fastställer formulär till handling och blankett som avses i första stycket.

3 §. Har köparen avgivit anbud till ombud för säljaren och meddelar säljaren, att han antager anbudet, skall han anses ha godtagit anbudet sådant det framförts till ombudet, om ej annat uttryckligen anges

eller uppenbart framgår av omständigheterna.

Säljaren kan ej med verkan mot köparen inskränka den rätt för ombudet att mottage anbud som följer av första stycket.

4 §. Köparen kan frånträda sitt anbud eller svar genom att överlämna eller med post eller telegraf avsända skriftligt meddelande härom till säljaren inom en vecka, räknat från dagen för sammanträffandet. Har köparen i fall som avses i 1 § första stycket mottagit godset eller del därav, är hans rätt att frånträda anbudet eller svaret beroende av att han håller godset tillgängligt för säljaren i väsentligen oförändrat och oförminskat skick. Han står dock icke faran för att godset av våda förstöres, försämras eller minskas eller undergår förändring endast genom sin egen beskaffenhet eller til följd av åtgärd som varit nödvändig för undersökning av godset.

5 §. Frånträder köparen sitt anbud eller svar enligt § 4, åligger det säljaren att inom tid som skäligen åtgår för godsets avhäm-tande återställa vad han kan ha mottagit av vederlaget. Köparen har rätt att hålla godset inne till dess säljaren har fullgjort sin betalningsskyldighet. Avhämtas ej godset inom tre månader efter sammanträffandet, tillfaller godset köparen utan vederlag.

Återgår avtal om tillhandahållande av tjänst, skall den omständigheten att säljaren redan utfört viss del av sitt åtagande icke befria honom från skyldigheten att betale åter vad han uppburit.

6 §. Villkor, varigenom köparens rättigheter enligt denna lag inskränkes, är ogiltigt.

Denna lag träder i kraft den 1. juli 1971.

Uddrag af finsk forslag til konsumentskyddslag.

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Denna lag gäller udbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsument. Lagen äger tillämpning jämväl då näringsidkare förmedlar nyttigheter till konsument.

2 §.

Vad i denne lag stadgas om köp skall även tillämpas på byte.

3 §.

Med konsumtionsnyttighet avses i denna lag sådana varor och tjänster, som utbjudes eller i väsentlig omfattning användes för enskild konsumtion.

4 §.

Såsom konsument betraktas i denna lag person, som anskaffar konsumtionsnyttigheter för sitt personliga bruk eller för att använda i hans privata hushåll.

5 §.

Med näringsidkare avses i denna lag fysisk person eller privat eller offentlig juridisk person, som yrkesmässigt håller till salu, säljer eller eljest mot vederlag överlåter konsumtionsnyttigheter.

....

6 kap.

Hem- och postförsäljning av konsumtionsvara.

1 §.

Köparen har rätt at inom nedan i 3 och 6 §§ stadgad tid fråntråda anbud om köp av vara, eller antagande svar på säljares anbud, som grundar sig på att varan utbjudes till

50 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

köparen per telefon eller personligen på annan plats än säljarens driftställe (*hemförsäljning*) eller per post (*postförsäljning*).

Genom förordning kan stadgas, att föreskrifterna i dette kapitel icke äger tillämpning ifall köpeskillingen är mindre än ett genom förordningen fastställt belopp.

2 §.

Säljaren eller dennes ombud skall vid hemförsäljning till köparen överlämna en särskild handling, varav framgår säljarens namn och adress, varan samt köpeskillingen ävensom övriga villkor och i vilken handling ingår omnämnande av de rättigheter, som tillkommer köparen enligt 1—5 §§.

3 §.

Vid hemförsäljning skall om fråntrådande av anbud eller svar säljaren tillsändas en skriftlig anmälan inom sju dagar efter det handling, som avses i 2 §, mottagits. Har köparen, då han gjorde sitt anbud eller avgav sitt svar, icke haft tillfälle att göra sig förtrogen med varan, skall fristen för fråntrådande räknas från det han mottog varan eller det första varupartiet.

Då fristen beräknas, beaktas icke den dag, då handlingen eller varan mottogs.

4 §.

Har köparen vid hemförsäljning mottagit varan eller det första varupartiet, kan han fråntråda sitt anbud eller svar endast om han håller varan tillgänglig för säljaren i väsentligen oförändrat och oförminskat skick på plats, till vilken säljaren leverat varan eller varifrån säljaren utan olägenhet kan avhämta den. Köparen skall underrätta säljaren om den plats, varifrån varan kan avhämtas.

Har varan förstörts, försämrats eller minskats utan köparens förskyllan, medför detta ej förlust av rätten till fråntrådande. Köparen

ansvarar icke för värdeminskning, som förorsakats av att förpackningen brutits eller varan undersökts eller av annan sådan orsak.

5 §.

Vid hemförsäljning skall säljaren utan dröjsmål, efter att han mottagit anmälan om frånträdande, återställa vad av köpeskillingen betalats. Köparen har rätt att till dess hålla varan inne.

Köparens ansvar för varans uppbevarande för säljarens räkning upphör senast när två månader förflutit från varans mottagande. Avhämtar säljaren icke varan inom denna tid, tillfaller den köparen utan vederlag.

6 §.

Vid postförsäljning skall meddelande om frånträdande, varmed jämställes även återställande av mottagen vare, avsändas inom sju dagar från mottagandet av varan eller det första varupartiet. Har köparen mottagit varan, skall han, då han vill frånträda köpet, sända varan till säljaren inom skälig tid. Har säljaren återfått varan eller sker frånträdande medan varan ännu är i säljarens besittning, skal han utan dröjsmål återställa vad som erlagts av köpeskillingen samt ersätta köparen de kostnader, som åsamkats denne av varans återställande.

Vad i 3 § 2 mom, och 4 § 2 mom. är stadgat skall tillämpas även på postförsäljning.

7 §.

Näringsstyrelsen kan, i enlighet med vad

genom förordning stadgas, på ansökan bevilja näringsidkare tillstånd att bedriva sådan hemförsäljning och postförsäljning av vara, i fråga om vilken köparens rätt att åberopa stadgandena i 1 § är begränsad, såvida dylik begränsning, med beaktande av de lokala förhållandena samt varans särskilda art eller framställningssätt, bör anses erforderlig med hänsyn till konsumenternas intresse.

8 §.

Säljare, som försummar sin skyldighet enligt 5 eller 6 § att återbetala köpeskillingen, skall, såvida köpeskillingen icke återbetalats inom fjorton dagar, till köparen erlægga, utöver dröjsmålsränta, en tiondedel av köpeskillingen för varan.

9 §.

Villkor, varigenom rättighet, som tillkommer köparen enligt detta kapitel, begränsas, är utan verkan

7 kap.

Särskilda stadganden.

1 §.

Närmare stadganden om tillämpning och verkställighet av denna lag kan utfärdas genom förordning.

2 §.

Denna lag träder i kraft den . . . 197